

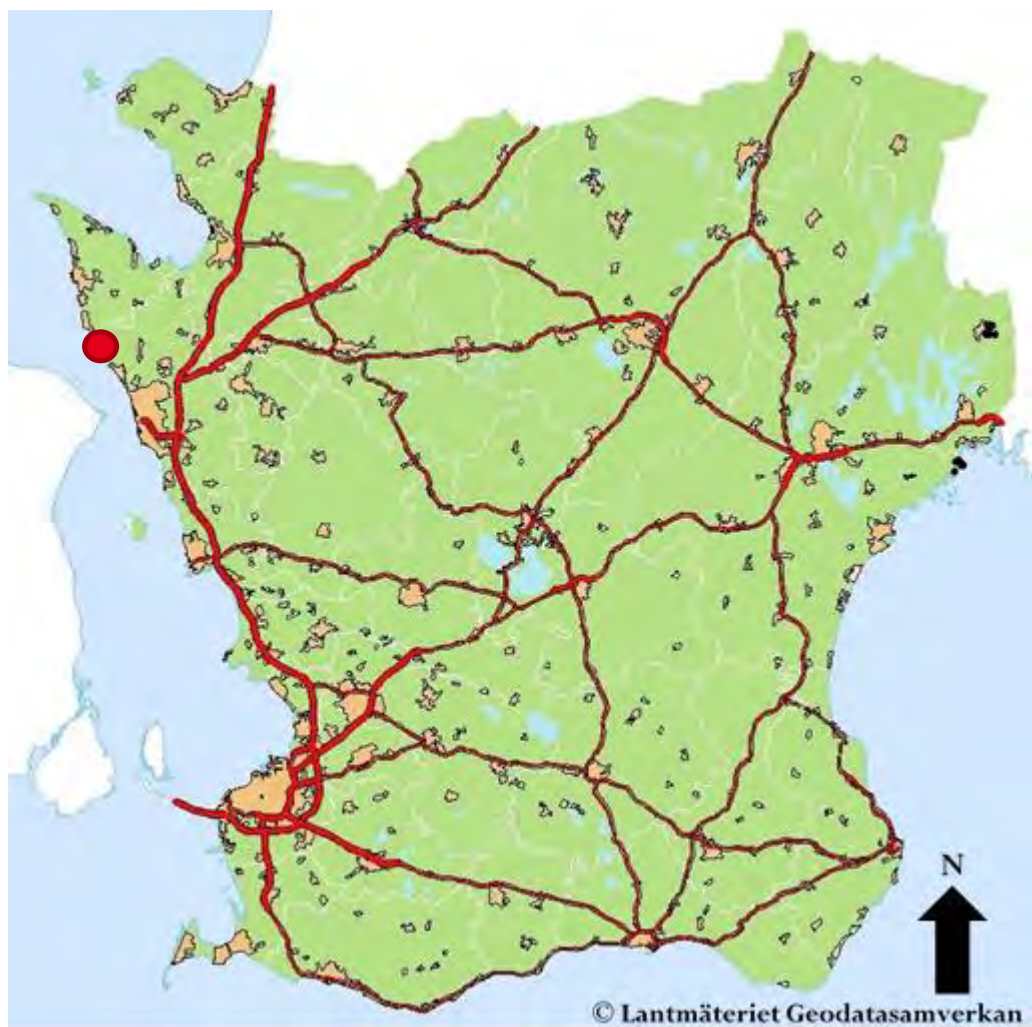
Länsstyrelsen
Skåne

BILAGA 3

Skötselplan för Domsten-Vikens kusthedsreservat i Helsingborgs kommun

samt bevarandeplan för Natura 2000-området Domsten-Viken SE 0430151 i
Helsingborgs kommun

Figur 1 Den röda cirkeln anger naturreservatet Domsten-Vikens ungefärliga läge.

Fastställt: 2024-05-30

Planförfattare: Pernilla Olsson och Marie Björkander

Diarienummer: 511-9229-2019

Omslagsbild: Sanddyner (grå dyner) och skåneleden

Foton: Planförfattaren om inget annat anges

Innehållsförteckning

INLEDNING	5
1 SYFTET MED NATURRESERVATET	6
2 BESKRIVNING AV OMRÅDET	8
2.1 Administrativa uppgifter	8
2.2 Allmän beskrivning och bevarandevärden	8
2.2.1. Geomorfologi, hydrologi och landskapsbild	9
2.2.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning samt kulturhistoria	9
2.2.3 Biologi	12
2.2.4 Friluftsliv	15
2.2.5 Vad kan påverka området negativt?	15
3. NATURA 2000	16
3.1 Allmänt om Natura 2000	16
3.2 Vad är bevarandestatus?	16
3.3 Viktigt att tänka på	16
3.4 Motivering till och syfte för Natura 2000-området	17
3.4.1 Motivering till områdets Natura 2000-klassning	17
3.4.2 Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden för Natura 2000-området	17
3.5 Naturtyper och arter enligt Natura 2000 och i naturreservatet	18
3.5.1 Utpekade Natura 2000-naturtyper och arter	18
3.5.2 Beskrivning av Natura 2000-naturtyper, utvecklingsmark samt bevarandestatus	18
3.6 Bevarandemål och prioriterade bevarandeåtgärder	20
3.6.1 Bevarandemål	20
3.6.2 Prioriterade bevarandeåtgärder	21
3.7 Hotbild—Vad kan påverka Natura 2000-området och naturreservatet negativt?	21
3.8 Skydd och regleringar	23
4 ÖVERSIKT AV MÅL, SKÖTSELÅTGÄRDER OCH PLANERAD MARKANVÄNDNING	23
4.1 Övergripande mål	23
4.2 Generella riktlinjer och skötselåtgärder	23
4.3 Forn- och kulturmiljövård	26
4.4 Konsekvenser av klimatförändringar	26
5 SPECIFIKA MÅL OCH SKÖTSELÅTGÄRDER FÖR SKÖTSELOMRÅDENA	27
5.1 Skötselområde A – Naturbetesmark och fuktäng	27
Beskrivning	28
Bevarandemål utöver de som anges i kapitel 3.6	29
Målindikatorer	29
Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2	30
5.2 Skötselområde B - Sanddynor	31
Beskrivning	31
Bevarandemål utöver de som anges i kapitel 3.6	32
Målindikatorer	32
Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2	33
5.3 Skötselområde C - Skog	33
Beskrivning	34
Bevarandemål	34

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2	35
5.4 Skötselområde D – Kultiverad betesmark	36
Beskrivning.....	36
Bevarandemål	36
Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2	36
5.5 Skötselområde E – Högre strandzon.....	37
Beskrivning.....	37
Bevarandemål	38
Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2	38
5.5 Skötselområde F – Strand.....	38
Beskrivning.....	39
Bevarandemål	39
Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2	39
5.5 Skötselområde G – Hav	40
Beskrivning.....	40
Natura 2000-arter	41
Bevarandemål	42
Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2	43
6 FRILUFTSLIV	43
6.1 Parkering och informationsskyltar.....	43
6.2 Vägar, stigar, leder, eldning och övriga anordningar.....	44
7 JAKT OCH FISKE.....	44
8 UTMÄRKNING AV NATURRESERVATETS GRÄNS	45
9 TILLSYN	45
10 DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	45
10.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder.....	45
10.2 Revidering av skötselplanen.....	45
11 KOSTNADSANSVAR OCH PRIORITERINGAR.....	45
Marskötsel.....	45
Anläggningar.....	47
12 RÖDLISTADE ARTER	48
13 KÄLLOR.....	50
13.1 Litteratur	50
13.2 Kartor, databaser och hemsidor	51
14 FÖRKLARING AV KODERNA FÖR NATURA 2000-NATURTYPER.....	51
Natura 2000-naturtyper.....	51
Ej naturtyper	51

BILAGOR

Bilaga A – Områdeskarta

Bilaga B – Skötselområdeskarta

Bilaga C – Natura 2000-naturtypskarta

Inledning

Skötselplanen beskriver ett områdes värden enligt befintligt kunskapsläge och redogör även för hur och när dessa värden ska skötas. Bakom detta ligger syftena med bildandet av ett naturreservat. Syftena styr vilka föreskrifter (regler) som ska gälla. Föreskrifterna redovisas i det dokument där bildandet av naturreservatet beslutas. Men, för att uppnå syftena med ett naturreservat kan det också krävas en särskild skötsel - vilket redovisas i detta dokument.

Naturreservatet utgör ett Natura 2000-område varför skötselplanen ska vara en kombinerad skötselplan och bevarandeplan. Natura 2000 är ett nätverk av skyddsvärda områden inom EU. Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan som består av en beskrivning av vilka naturtyper och arter som finns inom Natura 2000-området, huruvida dessa har en fullgod bevarandestatus och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas inom Natura 2000-nätverket och används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området. När skötselplan och bevarandeplan kombineras finns ingen separat bevarandeplan. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanerna och skötselplanerna redovisar dessa med en symbol, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Skötselplanen anger också vad som är viktigast att göra om förvaltaren av naturreservatet, d.v.s. den som är ansvarig för skötseln, behöver prioritera. Skötselplanen vänder sig dock inte bara till förvaltaren utan även till markägare och andra intressenter.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen och uppföljning i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t.ex. en stiftelse eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen börjar med en beskrivande del där bl.a. naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns redovisas. Därefter följer en redogörelse för bevarandemålen och för hur naturreservatet ska skötas för att uppnå målen och syftena.

1 Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

bevara och utveckla biologisk mångfald och att bevara, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer samt att skydda och utveckla livsmiljöer för skyddsvärda arter. Områdets sanddyner, torra hedar, fuktäng, skogar, strand och havsområde med tillhörande geomorfologi, ekosystem och biologisk mångfald, ska bevaras och utvecklas. Havsområdet, med en dominans av hårbottenar med sten och block, men även med insprängda mindre ytor med sand och lera, blåmusselbankar samt rev med makroalger, ska bevaras. Havsområdets förutsättningar som reproduktions- och livsmiljö för fisk och andra djur knutna till bottenarna ska tryggas. Området och dess naturvärden ska fungera som en förbindelselänk i ett nätverk av representativa områden, med ett funktionellt skydd, som är viktiga för arter som flyttar eller rör sig mellan värdekärnor, samt för arters olika livsstadier.

Gynnsamt bevarandetillstånd ska upprätthållas för i området förekommande arter och livsmiljöer enligt EU:s art- och habitatdirektiv såväl som för nationellt fridlysta och rödlistade arter. Syftet är också att tillgodose behovet av områden för bad och friluftsliv och upplevelser av naturmiljöer, utan att det sker på bekostnad av områdets naturvärden.

Syftet uppnås genom att:

- de olika typerna av sanddyner bevaras och sköts så att man tryggar tillgången på blottad sand, fri från träd och buskar, samt på öppna gräsmarker med arter typiska för torra dynmarker,
- den torra heden bevaras och sköts så att markvegetationen är tydligt hävdpräglad och träd och buskar förekommer sparsamt,
- betesmarkerna hävdas genom naturvårdsinriktat bete, om möjligt med nötkreatur och helst av lantras,
- så långt möjligt bevara och återskapa en naturlig hydrologi samt bevara och sköta fuktängen,
- bevara den naturliga dynamiken på stränderna och i havsområdet, där revmiljöer, ålgräsängar, mosaikartade miljöer bevaras och vid behov restaureras samt förutsättningarna för lek-, uppväxt- och livsmiljö för fisk och andra marina djur bevaras och vid behov restaureras,
- nödvändiga åtgärder vidtas för att bevara och stärka livsmiljöer för hotade arter med särskild fokus på dykänder, vadarfåglar och andra kust- och sjöfåglar som är beroende av området som häcknings- eller uppväxtmiljö samt för rastning och övervintring.
- nödvändiga åtgärder vidtas för att bevara och stärka livsmiljöer för hotade arter,
- verksamheter som tillför energi, inbegripet undervattensbuller, och som påverkar marina ekosystem och arter på ett negativt sätt minimeras,
- jakt förbjuds liksom alla former av havsbruk, både odling och skörd,
- anlägga och underhålla anordningar som underlättar för besökare.

Inom området ska nödvändiga åtgärder vidtas för att uppnå syftet med naturreservatet. Syftet ska även uppnås genom att utvärdera och anpassa skötseln i överensstämmelse med ny kunskap om biologiska värden.

Figur 1. Naturreservatet Domsten-Viken (42 ha) är markerat med punktstreckad linje på fastighetskartan (se även bilaga 1). © Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

2 Beskrivning av området

2.1 Administrativa uppgifter

Namn	Domsten-Viken
Kommun	Helsingborgs stad
Natura 2000 ID	SE0430151
NVR/DOS-ID¹	NVR 2001464
Gränser	Området begränsas av mitten av svart punktstreckad linje på till detta beslut bifogad karta (bilaga 1)
Fastigheter och markägarkategori	Christinelund 2:3 (enskild), Domsten 81:1 (Staten, Naturvårdsverket), Domsten S:2, Mjöhult S:1, Allmänt vatten
Läge	1,9 km SO om Vikens kyrka
Koordinat centralpunkt	E: 350227 N: 6223478 (SWEREF99 TM)
Naturgeografisk region	Skånes sediment- & horstområde, kontinental biogeografisk region
Maringeografisk region	Atlantisk region
Typindelning enligt vattendirektivet:	N Öresunds kustvatten
Vattenförekomst (HID)²:	N Öresunds kustvatten EU_CD: SE561030-122821
Inskrivna nyttjanderätter	Dikningsföretag Christinelund, Höganäs Energi AB (nät), Skanova (jordkabel), Svenska kraftnät (växelströmsledning, kabellina, ortoledning), Nordion Energi AB (gasledning), Öresundskraft AB (fiber)
Gemensamhetsanl.	Tele2 Sverige AB (kabel), Trafikverket Infrastystem (elskåp m.m.), Domsten S:2 ändamål vatten i Öresund, Mjöhult S:1 omr 3 ändamål väg
Areal	42,0 ha (varav land 25,0 ha och produktiv skog 3,6 ha)
Förvaltare	Länsstyrelsen

2.2 Allmän beskrivning och bevarandevärden

Domsten-Viken bildades som naturreservat 1984, en skötselplan fastställdes samma år, en utvidgning beslutades 1991 samt ytterligare en utvidgning med komplettering av syfte och ordningsföreskrifter beslutades 2011. År 2002 blev området även utpekat som Natura 2000-område och en bevarandeplan fastställdes 2005 och förslag en revidering gjordes år 2010. Detta är en reviderad skötselplan som utgår från den befintliga, men som har anpassats efter nuvarande skötsel och bevarandemål. Denna plan utgör även en bevarandeplan för aktuellt Natura 2000-område.

¹ ID-nummer i Naturvårdsverkets databas Vic Natur.

² Enligt VISS, Vatteninformationssystem Sverige

2.2.1. Geomorfologi, hydrologi och landskapsbild

Naturreservatet sträcker sig mellan Domsten och Viken och utgörs på land av sanddyner, risdyner, torr hed, fuktäng samt några mindre skogsområden som domineras av ek och tall. Det marina området domineras av hårda bottnar med sedimentär berggrund och morän, som består av sten, block och grus samt insprängda mindre ytor med lera, sand och grusbotten. Det finns även rev med makroalger och mindre partier med blåmusselbankar. Närmst havet finns ett äldre system av strandvallar som har bildats när havsytan var högre. Innanför dessa utgörs jordarna av stenig morän som delvis har överlagrats av postglacial sand av varierande tjocklek. Det tunna sandskiktet och de steniga jordarna som går i dagen på flera ställen har präglat vegetationen i området.

Kusthedarna i området utgör en liten rest av den tidigare allmanningen Kulla fälad och består av ljunghed med inslag av mattor med kråkris. De har till största del hävdats genom bete de senaste åren. Inslag av borsttåtelhed förekommer också. I fuktstråket i de norra delarna finns rörligt kalkrikt grundvatten i form av källflöden, vilka bildar en bäck i de nedre delarna och mynnar i havet. Jordmånen är näringsrik inom fuktstråket.

Den marina delen av naturreservatet sträcker sig ut i havet och omfattar de vattenområden som är grundare än tre meter. Grunda bottnar finns både längs stranden och i det grunda parti som sträcker sig ca 10 m ut i havet. Hårdbottarna är mycket kuperade och ett stort antal grund, bränningar och undervattenstenar finns kustnära. Området är kraftigt exponerat för vind- och vågpåverkan. Vattnet i hela Öresund är kraftigt skiktat i två olika skikt. Naturreservatet ligger i det övre skiktet, som håller ca 10-20 ‰ salthalt och därmed utgör bräckt vatten, och här dominerar den nordgående Baltiska ytströmmen. Det underliggande Kattegattssvattnet har en salthalt på ca 25-34 ‰ och strömmar söderut.

2.2.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning samt kulturhistoria

Områdets kulturhistoriska värden ligger i att större delen av naturreservatet på land har utnyttjats som naturlig fodermark under en mycket lång tid, vilket också skapar förutsättningar för en rik biologisk mångfald. Naturreservatet betades fram till 1970-talet för att sedan vara ohävdad en period, med ett stort uppslag av oönskat sly främst vresros och björk som följd. Sedan 2013 har stora delar av området åter betats, av får och getter. Idag är delar av området välhävdade och buskar som vresros och björnbär försvunnit helt från dessa partier.

Kustheden utgjorde förr utmark till de näraliggande byarna, och den ingick i den stora gemensamma betesallmanningen Kulla fälad, som sträckte sig obruten från Hittarp till Kullaberg. Idag finns endast mindre rester kvar av Kulla fälad.

Kulla fälad bestod av en öppen, stenig, hedmark med låg växtlighet och få träd. På torr och sandig mark växte ljung och kråkbär samt buskar av en, slån och hagtorn. Det fanns också områden innanför kustremsan som utgjordes av blöta marker med kärr, mossar och sumpskog,

som till största del bestod av klent växande flerstammiga klubbalar och björkar. Man har urskiljt tre huvudbygder i Skåne under början 1700-talet och detta området klassades som ris- och mellanbygd.

Kustheden i reservatet utnyttjades även för tång- och stentäkt, vilket dagens många svackor vittnar om. Området längst i söder var uppodlat fram till 1940-talet. De norra och östra delarna planterades med tall under 1940-talet.

På Buhrmans karta från 1687 ser man fiskelägen utmärkta vid Viken och Domsten (figur 2) och kusten kring Domsten-Viken beskrivs där som "...stenig strand ...". På land dominerar Kulla fälads utmark med enstaka dungar av "surskog", d.v.s. blöt mark med alskog.

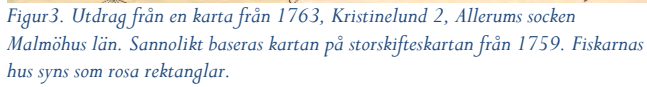

Figur 2 Utdrag ur Buhrmans karta från 1687

På en detaljerad karta med tillhörande beskrivning från 1763 redogörs för hur Domsten-Viken utgjordes av fälads- och betesmark till Nygård (figur 3). Några enstaka fiskares hus med tillhörande tegar syns på kartan. Jordmånen på marken beskrevs som sandig och mager. Flygsand som stormar fört med sig dominerade, vilket gjorde att marken var obrukbar i de små tegar som fiskarna brukade. Markerna gav även ett magert bete för kreaturen. Åkermarken tillsammans med ängarna (vångarna) fanns inom inägorna som var stängslade mot fäladen så att djuren inte kunde ta sig in till odlingarna.

Strandmalen vid Domsten-Viken, d.v.s. stranden med grovt svallgrus och klapper

som sorterats och rundats av vågornas verkan i strandzonen, skiftades vid ett laga skifte 1871 och delades upp bland markägarna i byn och i samband med det så förändrades miljön när marken dikades ut och dränerades. Denna tid präglades av utflyttning av gårdar från sammanhållna bymiljöer, utdikningar och nyodlingar på bekostnad av utbredning av hedar och ängsmark och mossar. Ett mål var att skapa så mycket åkermark som möjligt. De förändringar som skiftet innebar framgår vid en jämförelse av skånska rekognosceringskartan från 1812 – 1820 (figur 4) med den gamla ekonomiska kartan från 1912 (figur 5). På rekognosceringskartan har ljunghed och strand ritats ut. På den gamla ekonomiska kartan ser man i södra delen av nuvarande reservat två mindre åkrar, vilka var uppodlade fram till 1940-talet.

De norra och östra delarna planterades under 1940-talet med tall, bara några år efter att Mårten Sjöbecks foto är taget (figur 6). Fotot visar helt öppna marker, dock lite längre åt sydväst.

2.2.3 Biologi

Landmiljöer – beskrivning

Området på land är varierat med sanddyner, torra betesmarker, fuktäng, skog och strand. Sanddynerna består av vita dyner, grå dyner och risdyner. På dessa växer tex ljung med inslag avkråkbär och borsttåtel. Det finns ett fuktstråk med källflöden i den

norra delen som domineras av högstarrvegetation, men även strätta och strandkvanne förekommer. Det finns även områden lite längre från stranden med torr hed.

Skogen finns utspridd i fyra olika områden inom naturreservatet. Väster om väg 111 finns ett ogallrat bestånd med planterad tall med inslag av ek, tysklönn, oxel, sälg, rönn och björk med

föryngring av ek, lönn, tysklönn och rönn. Öster om väg 111, längst i söder, finns ett område med vindpinad senvuxen ekskog med inslag av tall och björk och med ett mycket tätt bryn i västra kanten. I den östliga centrala delen har ekskog planterats och sedan avverkats för att eken inte lyckats etablera sig. Dock har alla etablerade lövträd sparats och även ett litet bestånd av tallskog med enstaka ekar i den sydvästligaste delen.

Stranden är zonerad med block och sten längre upp på stranden och bitvis med sandstrand vid vattenbrynet. Denna strandzon utsätts för både erosion och ackumulation men är i huvudsak i balans. Ovanför stranden, vid den normala högvattenlinjen, har det funnits ett kraftigt bälte med nästan ogenomträngliga buskage av vresros. Sedan några år tillbaka så ingår nästan all denna vresros i en betesfälla, förutom en smal remsa längs stranden i den sydligaste delen, och är nu mycket hårt nedbetad. På vissa ställen förs sand från havsbotten upp på land och bildar där sandstrand fläckvis och svagt utvecklade dyner. De öppna sanddynerna (vita dyner) i detta reservat täcker idag en begränsad areal med arter som sandrör, sandstarr, saltarv, vårklynne, malört, borsttåtel och strandråg.

Det sker en viss igenväxning av de öppna sandyterna, och då grästäckets efter hand sluter sig blir andra arter vanligare, som fårsvingel, backtimjan, trift, stagg, sandkrassing, vanlig ögontröst, grå ögontröst m fl örter. Därefter vandrar ljung och kråkbär in tillsammans med mossor och konkurrerar ut flertalet örter och gräs. Dessa områden får så småningom ganska hög och tät växtlighet och tex sälk och björk kan då få fäste. I området finns även puktörne.

Stranden och de grunda vattenområdena används flyttande fåglar för att rasta och söka föda, men även av stationära arter. Vadarfåglar som drillsnäppa, kärrsnäppa, mindre strandpipare, rödbena, småspov, storspov, strandkata, större strandpipare och tofsvipa, förekommer i området. Bland sjöfåglar förekommer ejder, gravand och årtä. Andra fågelarter som förekommer i naturreservatet i övrigt är tex grönfink, gulsparv, sparvhök, stare, sånglärka, tornfalk och vinterhämpling

Landmiljöer - bevarandevärden

De sandiga miljöerna utgör en värdefull miljö för bl a insekter och växter som gynnas av bar sand och varma förhållanden och de grunda strandområdena är av stor betydelse för framförallt rastande fåglar, men även för häckande fåglar.

Miljöerna på land är i behov av löpande hävd- och biotopförbättrande åtgärder för att den biologiska mångfalden ska bevaras och utvecklas på bästa sätt. För att naturvärdena ska bestå och utvecklas i området är det därför viktigt att betesmarkerna betas och sköts på ett naturvårdsinriktat sätt vilket innebär att ingen gödning eller stödutfodring av betesdjur får ske och att inga kemiska bekämpningsmedel får användas.

För att utveckla och bibehålla sandmarksvärdena i området behöver löpande åtgärder utföras för att gynna dessa. Det behövs en mosaik av ytor med blottad sand och ytor med rikt fålskikt i

olika successionsstadier. Det är även viktigt att områdets hydrologi bevaras och utvecklas så att arter knutna till blöta och fuktiga miljöer gynnas på bästa sätt.

Jättefräken växer i fuktstråket i den nordvästra delen. Denna art är helt beroende av rörligt kalkrikt grundvatten för sin överlevnad. Den är en mycket sällsynt och akut hotad art och finns endast på tre platser i Sverige.

Marina miljöer - beskrivning

Det marina området sträcker sig ut i havet till 3-meterskurvan, det vill säga de vattenområden som är grundare än tre meter enligt sjökortet. Det består huvudsakligen av hårda bottenar med sten och block, men mindre av ytor med sand och lera, blåmusselbankar samt rev med makroalger. På sandiga bottenar i området förekommer ålgräs, dock sparsamt. På de hårda bottenarna i området förekommer blåmusselbankar, ofta i vegetationsområden, samt rev med den bladformiga makroalgen blåstång. Havsbottenen i naturreservatet är rik på sten men består huvudsakligen av sandstenshällar med områden täckta av sand. Grunda bottenar finns både längs stranden och i det grunda parti som sträcker sig ca 10 m ut i havet. Hårdbottenarna är mycket kuperade och ett stort antal grund, bränningar och undervattenstenar finns kustnära.

En del av sanden förs upp på land och bildar där sandstränder och svagt utvecklade dyner. En hel del tång flyter i land under året och bildar tångvallar. Det marina området ingår i vattenförekomsten Norra Öresunds kustvatten (MS_CD: WA12817029) och har enligt vattenmyndighetens senaste klassning god ekologisk status. Havsområdet utanför ingår till största del i det marina naturreservatet Grollegrund som omfattar 1580 ha.

Området är kraftigt exponerat för vind- ström- och vågpåverkan. Vattnet i hela Öresund är kraftigt skiktat i två olika skikt. Naturreservatet ligger nästan helt i det övre skiktet, som håller ca 10-20 ‰ salthalt och därmed utgör bräckt vatten, och här härskar den mestadels nordgående Baltiska ytströmmen. Det underliggande Kattegatssvattnet har en salthalt på ca 25-34 ‰ promille och strömmar söderut.

Marina miljöer – bevarandevärden

Det marina området har till en relativt stor del en hög ursprunglighet och mycket höga ekologiska värden med representativa arter och naturtyper. Det finns geogena rev, men även relativt stora områden med sublittoral sandbank med makroalgsvegetation och sublittoral sandbank utan vegetation förekommer också. De grunda bottenarna där solljuset når botten är viktiga som bland annat uppväxt-, lek- och födosöksområden för olika fiskarter, till exempel torsk.

Ålgräs förekommer sparsamt på sandiga bottenar från någon meters djup i spridda bestånd, men de glesa ålgräsängarna utgör en viktig naturtyp i det grunda kustområdet. De hårbärgerar en hög artmångfald, fungerar som barnkammare för många fiskarter och stabiliserar kustens sediment. I

områden med hårda bottenar finns blåmusselbankar och den bladformiga makroalgen blåstång, som ofta finns i själva strandkanten.

I området är art- och individrikedom höga både när det gäller fisk och bottenfauna. Fiskbestånden tenderar att vandra mellan de grunda marina områdena i naturreservatet Domsten-Viken och de djupare vattnen utanför, bland annat i Grollegrunds naturreservat. Naturreservatet Grollegrund utgör en viktig reproduktionslokal för många fiskarter som till exempel småfläckig rödhaj och torsk.

Olika arter av sjöfågel som bläsand, ejder, gravand, havstrut, gråtrut, silltrut, havssula, tordmule, sillgrissla, sjöorre, årta är exempel på arter som finns i naturreservatet. Kuststräckan i norra Öresund vid Hellebæk i Danmark och vid Hittarp norr om Helsingborg i Sverige utgör en mycket viktig flaskhals i Norden, både vår och höst, för flyttande fåglar. De rovfåglar som främst flyttar inom området under höst och vår är; bivråk, blå kärrhök, duvhök, pilgrimsfalk och ängshök.

Däggdjur som tumlare, knubbsäl och gråsäl förekommer inom området. De kraftiga förekomsterna av växtlighet på bottenarna utgör viktiga uppväxtområden för små fiskar, som utgör föda för både tumlare och säl. Sälén håller ofta till på ett litet rev utanför naturreservatet i västlig riktning, kallad Domstensrevet. Ett flertal knubbsälar och tumlare observerades i närområdet vid en inventering 2017. Tumlarerna är en migrerande art som rör sig över stora havsområden.

2.2.4 Friluftsliv

Reservatet ligger tätortsnära, inom nära räckhåll för invånare i både Domsten och Viken, men nyttjas också av mer långväga besökare. Detta reservat samt övriga kustområden kring Helsingborg utnyttjas till stor del intensivt för bad och olika vattensporter. Skåneleden är en vandringsled som går längs med och ganska nära havet i form av en stig och kallas här även Öresundsleden och Kullaleden. En cykelväg går intill väg 111 väster om vägen, vilken är en del av cykelleden Kattegattleden. På den kan man cykla längs stora delar av kusten i Helsingborg och Höganäs kommuner. Det går både stads- och regionbuss till detta reservat. Det finns en stor parkeringsplats för besökare på den västra sidan om vägen. Det finns inga offentliga toaletter eller omklädningsmöjligheter inom området. Det finns soptunnor i anslutning till parkeringen och Skåneleden.

I det marina området är också ett flitigt använt rekreativt område och det sker en del fiske som sannolikt till största del är fritidsfiske.

2.2.5 Vad kan påverka området negativt?

Hot mot områdets värden tas upp i kapitel 3.7, och de gäller för hela naturreservatet, även utanför Natura 2000-området. Ett större antal kraftiga strömkablar ligger i marken och i

havsbotten i öst-västlig riktning genom hela reservatet.

3. Natura 2000

3.1 Allmänt om Natura 2000

I samband med inträdet i Europeiska Unionen har Sverige accepterat att delta i arbetet med att etablera ett nätverk av skyddade områden i Europa kallat Natura 2000. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen i enlighet med två direktiv inom naturvårdsområdet, EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet) och EU-rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) inklusive direktivens uppdateringar.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m.m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom naturreservatet kräver samråd och i vissa fall tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Naturtypernas fullständiga namn med tillhörande koder redovisas nedan (tabell 1), medan naturtypernas kortnamn används i den beskrivande texten.

3.2 Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *fullgod bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *fullgod bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *fullgod bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig.

3.3 Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000-områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska i stället Skogsstyrelsen kontaktas.

Bevarandeplanen eller den kombinerade bevarandeplanen och skötselplanen för ett Natura

2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. Vid tillståndsprövning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner eller kombinerade bevarande- och skötselplaner även innan dessa planer har beslutats.

3.4 Motivering till och syfte för Natura 2000-området

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa fullgod bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller habitatsdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

3.4.1 Motivering till områdets Natura 2000-klassning

I omgivningarna runt området Domsten-Viken utbreder sig en flack fullåkersbygd som närmast kusten inom Natura 2000-området övergår i en kusthed som utgör en rest av det stora område med betade fåladsmarker, Kulla fålad, som förr utbredde sig ända från Hittarp till Kullaberg. De grunda hårbottenarna i havet är viktiga uppväxt-, lek- och födosöksplatser för olika fiskarter och fåglar samt för Natura 2000-arterna tumlare, knubbsäl och gråsäl.

Området har stor betydelse för rekreation och friluftsliv, inte minst för bad. Den akut hotade arten jättefräken (CR) växer i en fuktigt parti i området, och den växer endast på ett fåtal platser i landet, samtliga längs Skånes västkust.

3.4.2 Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden för Natura 2000-området

Det övergripande bevarandesyftet med Natura 2000-området Domsten-Viken är att bevara en rest av den tidigare vidsträckta fåladsmark som kallades Kulla Fålad och som sträckte sig mellan Hittarp och Kullaberg. De utpekade naturtyperna i området är vita dyner (2120), grå dyner (2130), risdyner (2140) samt torra hedar (4030) och samtliga utgör prioriterade bevarandevärden. Motiveringen är att flertalet hävdgynnade och hotade arter förekommer i dessa naturtyper samt att dessa naturtyper ingår i den ursprungliga fåladsmarken. Den mycket sällsynta arten jättefräken är också prioriterad.

Utanför Natura 2000-området men inom naturreservatet finns följande naturtyper: sandbankar (1110) undergrupp sublittorala sandbankar med i huvudsak makroalgsvegetation (1112), rev 1170 undergrupp geogent rev (1174), driftvallar (1210) samt sten- och grusvallar (1220). De prioriterade bevarandevärdena i denna del av området är rev 1170 med undergruppen geogent rev (1174) samt Natura 2000-arterna tumlare, knubbsäl och gråsäl.

3.5 Naturtyper och arter enligt Natura 2000 och i naturreservatet

3.5.1 Utpekade Natura 2000-naturtyper och arter

Tabell 1. Natura 2000-området Domsten-Vikens naturtyper med arealer. Natura 2000-koder inom parentes. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus (gynnsam bevarandestatus) där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid. * (asterisk) betyder prioriterad naturtyp enligt Natura 2000. Se även kartbilagor.

Naturtyp	Fullgod bevarandestatus (ha)	Icke fullgod bevarandestatus (ha)	Total areal (ha)
Kustnära vandrande sanddyner med sandrör (vita dyner; 2120)	0,41	0	0,41
* Kustnära permanenta sanddyner med örtvegetation (grå dyner; 2130)	0	2,94	2,94
* Kustnära urkalkade permanenta sanddyner med kråkbär (risdyner; 2140)	0	3,66	3,66
Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen (torra hedar; 4030)	0	2,06	2,06

* Prioriterad naturtyp enligt habitatdirektivet.

Utvecklingsmark	Areal (ha)
Fuktäng (6915) som utvecklas mot fuktäng med blåttåtel eller starr (6410)	0,35

Total areal naturtyper (ha) 9,07

Total areal utvecklingsmark (ha) 0,35

Total områdesareal (ha) 10,23

3.5.2 Beskrivning av Natura 2000-naturtyper, utvecklingsmark samt bevarandestatus

Detta avsnitt avser fastställt Natura 2000 område.

Vita dyner (2120)

De vita sanddynerna är svagt utbildade och låga. På vissa ställen förs sanden från havsbotten upp på land och bildar där sandstränder och svagt utvecklade dyner, vilka eventuellt har utgjort en större areal tidigare, och de kan ha eroderats bort av olika skäl. De vita sanddynerna (2120) i naturreservatet Domsten-Viken täcker idag en begränsad areal. Ut mot havet tar stranden över och in mot land tar en mera hedartad och ibland trivial vegetation över. Här växer arter som sandrör, sandstarr, saltarv, vårklynne, malört och strandråg. Stränderna är dessutom steniga och embryonala vandrande sanddyner (2110), som är det första stadiet i dynsuccessionen, saknas helt

i området. Sandblottor och flygsand förekommer. De vita dynerna har vuxit igen under en period, men har betats sedan några år tillbaka med både getter och får, vilket har minskat igenväxningen väsentligt och tryckt tillbaka vresros.

Naturtypen har i området fullgod bevarandestatus.

Grå dyner (2130)

De grå dynerna består av dels en artfattigare, gräsdominerad typ med borsttåtel, ljung, rödsvingel, sandstarr, dels en örtrikare variant som domineras av fårsvingel där övriga arter bland annat är backtimjan, bergsyra, gråfibbla, sandstarr, puktörne, sommarfibbla, fårsvingel, bergsyra, flockfibbla, blåmunkar, gul fetknopp, gulmåra, harklöver, kruståtel, liten blåklocka, rotfibbla, borstsäv, trift och vårtåtel. Ört- och gräsfloran i kusthedsområdet förändras i takt med slitage, t.ex. från besökare, kaniners grävande i marken samt från fårens och getternas betande. På magrare jordmån etablerar sig renlav, kärleksört och klittviol, den senare ökade i antal år 2019 efter den svåra torkan 2018. Enstaka buskar av fläder förekommer och på några platser har vresros etablerat sig. De grå dynerna har dock betats sedan några år tillbaka, med både getter och får, vilket har minskat igenväxningen högst väsentligt och kraftfullt tryckt tillbaka vresros.

Naturtypen har i området icke fullgod bevarandestatus på grund av tidigare partiell igenväxning, med utarmning av floran som följd, men naturtypen har restaurerats de senaste åren.

Risdyner (2140)

Det tunna sandskiktet och de steniga jordarna, med gamla klapperstensfält som går i dagen på flera ställen, har präglat vegetationen i området. Sanddyner med risvegetation domineras av ljung och kråkbär med andra arter såsom fårsvingel, gulmåra, kruståtel, rödsvingel och sandstarr. En intermediär form mellan gräs- och rished förekommer som domineras av sandstarr med fläckvisa förekomster av risvegetation. Områdena har varit igenväxta till relativt stora delar under en period. Från år 2013 har betesdjur, getter och får, släppts på successivt i området som nu är mycket välhävdad.

Naturtypen har i området icke fullgod bevarandestatus på grund av tidigare partiell igenväxning, med utarmning av floran som följd, men naturtypen har restaurerats de senaste åren.

Torra hedar (4030)

I den nordligaste delen av området finns torr hed (4030) och den är omgärdad av infartsvägen till naturreservatets parkering samt av väg 111. Området är ohävdad sedan flera år, men inte igenvuxet, och exempel på arter i området är ljung, kråkbär, gråfibbla, kärleksört och renlav. Mjölke och hundkex har etablerat sig efter att betet upphörde. Det förekommer en del buskar som björnbär, fläder och träd som björk, tall, salix och sälg. Det finns en del mindre partier med grå dyner (2130). Detta område är idag ostängslat men planer finns på att beta det på sikt.

Naturtypen har i området icke fullgod bevarandestatus på grund av tidigare partiell igenväxning, med utarmning av floran som följd, men naturtypen har restaurerats de senaste åren.

Utvecklingsmark 6915 fuktäng mot fuktäng med blåtåtel eller starr (6410)

Området utgörs av en fuktäng som hyser den mycket sällsynta arten jättefräken. Det finns en källa och en bäck i området som domineras av högstarrvegetation, strandkvanne och bladvass. Fuktstråket har rörligt kalkrikt grundvatten som sipprar fram i form av källflöden. En del lågvuxet sly av tex. klibbal finns men inga högre träd eller buskar förekommer.

Övrigt

Strandzonen används flyttande fåglar för att rasta och söka föda, men även av stationära arter. Vadarfåglar som drillsnäppa, kärrsnäppa, mindre strandpipare, rödbena, småspov, storspov, strandskata, större strandpipare och tofsvipa, förekommer i området. Andra fågelarter som förekommer i området i övrigt är tex grönfink, gulspurv, sparvhök, stare, sånglärka, tornfalk och vinterhämpling.

3.6 Bevarandemål och prioriterade bevarandeåtgärder

3.6.1 Bevarandemål

Målordikatorer (kvantitativa mål) för naturtyperna beskrivs i kapitel 5 under respektive Skötselområde. Under den här rubriken beskrivs det kvalitativa bevarandemålet för områdets naturtyper.

Sand- och risdyner

Naturlig dynamik ska förekomma i sanddynsområdet som helhet såsom naturlig abrasion, vinderosion och ackumulation av sand. Den rörliga sanden ska kunna röra sig fritt och transporteras med vinden i vita dyner (2120) och till viss del i grå dyner (2130). Sanddynerna ska i stort sett vara öppna med enstaka inslag av inhemska träd och buskar. En mosaik ska finnas mellan öppen sand och markvegetation. Ett måttligt slitage och omrörning som upprätthåller den interna dynamiken och skapar ett visst inslag av blottad sand i grå dyner och i risdyner (2140) ska förekomma. I risdyner ska det finnas urlakad sand. Det är gynnsamt med ytor som betas eller bränns regelbundet på risdyner. Regelbunden hävd ska påverka delar av området. För främmande arter som vresros är målet att de inte förekommer alls. Skadlig påverkan av näringstillförsel, tillskottsfodring eller förnaansamling ska inte förekomma. Hydrologin ska vara naturlig. Det ska inte finnas några diken eller körspår som medför negativ påverkan.

De arter som är typiska för de förekommande naturtyperna ska finnas i livskraftiga populationer.

Betesmark

Betesmarkernas vegetation ska vara starkt präglade av beteshävd. Naturliga störningsprocesser i form av tramp, saltvatten/saltstänk, sanddrift, erosion, etc. ska påverka delar av området.

Fysiska strukturer i form av sandblottor, busksnår, bryn, stenmurar, etc. ska förekomma. Solexponerade varma miljöer och strukturer ska utgöra ett påtagligt inslag. Träd- och/eller buskskikt ska förekomma i måttlig mängd. Träd-/buskslagsfördelningen ska vara naturlig med slån, hagtorn, ek och björk. Värdefulla buskar t ex bärande och blommande buskar, snår- och brynbildande buskar ska finnas. En mosaik av busksnår med slån och hagtorn och öppen mark ska utgöra ett påtagligt inslag i delar av området. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Främmande arter som vresros får endast förekomma mycket sparsamt.

Förekomsten av igenväxningsvegetation ska vara ringa. Skadlig påverkan av näringstillförsel, tillskottsutfodring eller förnaansamling ska inte förekomma. Hydrologin ska vara naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet. Det ska inte finnas några diken eller körspår som medför negativ påverkan.

De arter som är typiska för de förekommande naturtyperna ska finnas i livskraftiga populationer.

3.6.2 Prioriterade bevarandeåtgärder

De åtgärder som är särskilt prioriterade i området är att fortsätta hävda större delen av området, men också att fortsätta utrota vresros som kan bli mycket dominant längs kustlinjen. Det rörliga grundvattnet och hydrologin inom fuktängen får inte påverkas negativt och beståndet med jättefråken måste skötas med slätter. Sanddynerna ska i stort sett hållas öppna med enstaka inslag av bärande träd och buskar, det ska finnas en mosaik mellan öppen sand och markvegetation. Inom området behöver det röjas bort tall och björk uppslag som kommer upp regelbundet. Sandblottor behöver skapas manuellt.

3.7 Hotbild—Vad kan påverka Natura 2000-området och naturreservatet negativt?

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Samspelen mellan grunda mjukbottnar av växlande utseende, bottenfauna, fiskreproduktion och fågelliv är av stort ekologiskt intresse. Dessa samspel kan lätt påverkas av olika hotfaktorer, vilket gör att området med dess strukturer och typiska arter tillsammans utgör en ekologiskt känslig enhet. Hotbilden mot de marina miljöerna är kopplade till storskaliga processer som i princip berör hela den svenska västkusten men också till regionala företeelser såsom exploatering, fiske- och rekreationsaktiviteter.

De största hoten för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är följande och de kan påverka djur och växter negativt:

- upphörd beteshävd, igenväxning, gödsling och användning av avmaskningsmedel,
- för lite störningar av mark i form av till exempel tramp, sanddrift och erosion eller för mycket störningar i marken på grund av till exempel sandtäkt,
- sandsugning i havet samt underhållsmuddring i hamnarna i Domsten och Viken med dumpning av materialet i närområdet,
- förändring av hydrologin i eller utanför området. Förändrad vattennivå, vattenkemi och försämring av vattenkvaliteten genom t.ex. utsläpp av föroreningar i grund- eller ytvatten, försurning eller övergödning. I marin miljö leder övergödningen till en ökning av fintrådiga alger vilket påverkar livsmiljöerna negativt,
- invallningar påverkar den naturliga hydrologin och förhindrar naturliga översvämningar,
- produktionsinriktat skogsbruk, både inom och utanför området, då det leder till att värdefulla substrat och strukturer i skogen försvinner. Det kan även leda till uttorkning genom ändrade markförhållanden och hydrologi,
- brist på föryngring och ersättningsträd till äldre träd av framförallt ek,
- brist på död ved,
- gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar,
- konstruktioner såsom master och vindkraftverk, vilket försämrar förutsättningarna för rovfåglar att passera eller vistas i området,
- exploatering till havs, muddringsverksamhet men även utfyllnader av grunda bottenar. Havsbaserad vindkraft ökar risken för fåglar att skadas samt alstrar vibrationer och undervattensbuller som stör fisk och även däggdjur vid etableringsfasen,
- bottentrålning förstör bottenmiljön och är förbjuden i Öresund (sedan 1932).
- fiske som inte är långsiktigt hållbart, till exempel ett för stort uttag av fisk,
- motorbåttrafik eller ökad motorsportaktivitet i havet kan ge upphov till vattenströmmar, turbulens och svall som tex leder till erosion och uppgrumling. Detta leder till negativ påverkan på både växt- och djurliv, tex minskad mängd bottenväxtlighet,
- övergivna fiskeredskap där fisk, sjöfåglar och marina däggdjur kan fastna,
- oljeutsläpp i havet,
- marint skräp,
- vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring i eller i angränsning till området,
- transporter genom området som kan medföra körskador på marken,
- införsel av främmande och/eller invasiva arter i både vattendrag och på land,
- ett förändrat klimat som kan leda till att förutsättningarna för bevarande av biotoper och arter påverkas.

3.8 Skydd och regleringar

Området är naturreservat sedan 1984 och beslut och skötselplan har reviderats 1991 och 2011. Skogsbruk, gödsling, jakt samt att ändra områdets topografi och ytförhållanden eller landskapets allmänna karaktär såsom att gräva, schakta, spränga, utfylla, dränera, dämna, plöja eller utföra annan markberedning är reglerat i naturreservatet vilket gör att Länsstyrelsen anser att de nödvändiga bevarandeåtgärderna är tillräckligt reglerade.

4 Översikt av mål, skötselåtgärder och planerad markanvändning

4.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med naturreservatet är att långsiktigt bevara och utveckla en mosaik av naturbetesmarker, fuktäng, sanddyner och ädellövskog samt marina habitat med stränder, sandbottnar och hårda bottenar. Förekommande karaktäristiska naturtyper och arter ska ha en långsiktigt gynnsam bevarandestatus. Målet är även att tillgodose områdets betydelse för friluftslivet.

Naturbetesmark, fuktängar och sanddyner ska vara välhävdade och sanddynerna ska präglas av en naturlig dynamik med stor andel blottad sand. Betesmarken ska till största delen vara öppen men inslag av solitära träd av ek och blommande buskar kan förekomma. Skogen ska utgöras av ädellövskog och den ska ha en naturlig karaktär med variation i trädslag, ålder och struktur. Strandområdet ska ha en naturlig dynamik och zonering och de marina livsmiljöerna ska ha en god vattenkvalitet med sandbottnar och hårda bottenar med naturlig karaktär och en rikligt naturlig vegetation.

Hydrologin ska vara naturlig och opåverkad inom hela området. Målet är även att utveckla friluftslivet i samklang med områdets höga naturvärden.

Målet är även att utveckla friluftslivet i samklang med områdets höga naturvärden.

4.2 Generella riktlinjer och skötselåtgärder

Förutom de generella riktlinjerna och åtgärderna finns det områdesspecifika sådana vilka redovisas i kapitel 5 under respektive skötselområde.

Betesmarker

Det innebär att:

- de ska skötas med naturvårdsinriktad beteshävd, vilket innebär att användning av gödselmedel, avmaskningsmedel, jordförbättringsmedel och kemiska bekämpningsmedel inte får ske då dessa verkar utarmande på flora och fauna.
- för att minska gödslingspåverkan på floran ska betesmarkerna inte sambetas med

gödslade marker.

- betesdriften bör ske med nötkreatur eller får och med getter endast vid problem med invasiva arter eller med igenväxning av vedartad växtlighet, samtliga av lantras om möjligt.
- betesperioden ska anpassas till de naturvärden som finns på marken men omfattar normalt tiden från början av april till slutet av november. Ett varierat betestryck och betesperiod kan vara önskvärt ur naturvårdssynpunkt och kan ske genom att vissa år minska antalet betesdjur eller undanta delar av en betesfälla från bete. Detta gynnar tex insekter som då får större tillgång till pollen- och nektarproducerande växter.
- vid behov kan tidig vårbränning tillämpas för att få bort gammalt dött växtmaterial.
- med tanke på dynglevande insekter är det viktigt att begränsa användningen av avmaskningsmedel för att förhindra att dynga med rester av avmaskningspreparat kommer ut i betesmarkerna. Användningen av avmaskningspreparat ska därför ske restriktivt enligt behovsanpassad modell, d.v.s. när parasitangrepp konstaterats. Särskilt viktigt är det att undvika avmaskning strax innan betespåsläpp på våren/försommaren. Därför ska betesdjur som har avmaskats inte släppas på betesmarken innan de genomgått en karantän på ca två veckor (d.v.s. i stall eller bete på kulturbetesmark). Djur som behandlats med långtidsverkande preparat (Bolux) får inte beta på markerna.
- tillskottsutfodring får endast ske i 14 dagar enligt reservatsföreskrifterna i samband med övergångsutfodring vid betessläpp och installning på hösten. Tillskottsutfodring ska ske i överenskommelse med reservatsförvaltaren.
- igenväxningsvegetation i form av sly ska hållas efter genom löpande röjningsåtgärder.
- videbuskar, framförallt hanplantor eftersom det är de som producerar pollen, och blommande träd och buskar ska gynnas vid skötselåtgärder. Röjningsmaterialet ska tas bort från de röjda ytorna eller eldas upp på platsen. Enstaka högar med ris, grövre grenar och stammar kan dock ligga kvar som faunadepåer i solbelysta lägen till fördel för insektslivet.
- hägnaderna bör i första hand utgöras av eltråd, nätstängsel och ek- eller robiniastolpar. Stengården ska underhållas och nedfallna stenar ska läggas tillbaka på plats.

Skogsmarker

Vid avverkning i skog avverkas endast ett mindre antal träd åt gången per skötselområde med målet att få en mycket successiv övergång till önskvärda trädslag och skogsstruktur.

Stranden och marina områden

Upprensning och bortförel av ilandflutet skräp längs kustlinjen och i andra områden viktiga för naturreservatets fauna ska göras årligen, dock innan häcknings/fortplantningssäsongen d.v.s. innan den 1 april. Mer sporadiskt förekommande drivved (utan spik eller annat som kan skada djurlivet) kan lämnas för att fungera som daglegor för groddjur.

Hela naturreservatet har mycket höga värden både för fågel- och fiskfauna samt för marina däggdjur som säl och tumlare. Även vegetationen i vattenområdet och på land är värdefull. Särskild hänsyn bör även tas till reven. På grund av områdets genomgående höga naturvärden bör t ex en bekämpning av ett utsläpp göras i hela naturreservatens omfattning. Största möjliga ansträngning bör göras för att hålla olja, t ex, borta från naturreservatet. Beroende på tidpunkt på året för en olycka eller liknande kan dock vissa områden vara särskilt känsliga. Allra högst värden för säl är grundet söder om reservatet, Domstensrevet. Både vegetation och jordart bedöms vara särskilt svåra att sanera på de steniga stränderna. Tillfälliga upplagsplatser anvisas av Länsstyrelsen. Ytterligare åtgärder för havsområdet är att reglera fiske och med vilken hastighet man får färdas till sjöss.

Specifika arter

Jättefräken, *Equisetum telmateia*, finns för närvarande i område A2 (figur 7). Jättefräken får troligtvis konkurrens av rosendunört i fuktstråket. Jättefräken hotas av igenväxande snår av tex björnbär och vresros, men även av dikning/torrläggning, exploatering, insamling av exemplar, och mänsklig störning. Det förefaller som att torra vårar och somrar missgynnar arten, så klimatförändringarna bör generellt ses som ett hot.

Figur 7. Jättefräken i skötselområde A2

Åtgärder: konkurrerande vegetation, tex rosendunört och bladvass, måste röjas och forslas bort kontinuerligt. Särskilda ansträngningar bör göras för att se till att den främmande invasiva arten vresros hålls borta från växtplatsen.

Främmande arter - vresros

Längs med hela kustlinjen växer vresros, men den har till största del betats hårt sedan några år, vilket för närvarande har tryckt tillbaka vresrosen kraftfullt. Arten var tidigare populär att plantera som sandbindare i dynområden. Vresrosen är en 1-2 m hög rosbuske från nordöstra Asien, med ett utbredd och starkt förgrenat växtsätt. Den sprider sig genom underjordiska utlöpare men också med hjälp av frukterna (nyponen) som sprids med vatten eller fåglar längre sträckor. Den bildar kompakta mattor i sandiga kustlandskap. Den är populär på grund av sin

hårdighet, men är en invasiv främmande art i Sverige med mycket hög risk för spridning och den slår effektivt ut andra arter.

Åtgärder: den bör bekämpas i naturreservatet och de olika metoder som rekommenderas från Naturvårdsverket (2023) är bete, kapning, markbearbetning, rotdragning eller täckning. I detta naturreservat har man provat metoden att låta getter beta vresrosen intensivt i ett antal år och därefter låta får, huvudsakligen, upprätthålla hävden i området.

Friluftsliv och liknande

Det innebär att:

- anordningar anläggs och underhålls vid behov och anpassas till olika besöksgrupper,
- stigar märks ut.
- träd och grenar som utgör fara för eller försvårar framkomligheten för besökarna eller som riskerar att skada anordningar kan tas ner och lämnas som död ved på platsen eller i nära anslutning.
- träd som fallit över stig/led/väg eller annan anläggning får flyttas åt sidan.
- aktiviteter som riskerar att skada naturvärdena mer än i begränsad omfattning inte får ske.

Det är förbjudet att rida inom området under tiden 1 juni – 1 september. Inom de hägnade delarna av naturreservatet är det förbjudet att rida året runt.

4.3 Forn- och kulturmiljövård

Riksantikvarieämbetet har registrerade ett flertal fornlämningar inom naturreservatet. Dessa lämningar är viktiga att bevara för framtiden så att man kan läsa av landskapet och få förståelse för den historiska markanvändningen. Det finns även utpekade stridsvärn som är en del av Skånelinjen och som ingår i Kulturmiljöprogrammet (2006). Dessa bör skötas så att värnens kulturvärden bibehålls och kan upplevas.

Inom området finns tre fornlämningar i form av boplatser, varav två ligger i den gamla strandvallen och är från stenåldern.

Eldning får inte ske i närheten av fornlämningar och vid röjningar ska röjningsmaterial inte ligga kvar nära eller på fornlämningar. Vid anläggande av stig eller liknande ska hänsyn tas till kulturlämningar så att dessa inte skadas av slitage. Kulturlämningarna får heller inte skadas i samband med eventuell avverkning och utkörning av virke.

4.4 Konsekvenser av klimatförändringar

Klimatförändringar kan påverka områdets värden och skötsel negativt genom:

- *Ökad erosion och ackumulation i strandzonen.*
- *Ökad igenväxningstakt på betesmarker.*
- *Problem för betesdjuren med långvarig hetta, torka eller blöt mark.*
- *Ökad mängd trädjukdomar på grund av svamp- och insektsangrepp på*

lövträd och skyddsvärda träd.

- *Ökning av främmande och/eller invasiva arter* kan konkurrera ut skyddsvärd flora och fauna både på land och i vatten.
- *Snabbare förfall av friluftsanordningar.*

Tänkbara skötselåtgärder för att komma till rätta med eventuella problem orsakade av klimatförändringar:

- *Igenväxning*: röjning, slåtter, bränning, förlängd betessäsong, fler betesdjur.
- *Problem för betesdjur*: säkrad dricksvattenförsörjning, solskydd, betesplanering/fällindelning, härdiga raser tex lantraser, kompletterande skötsel (röjning, slåtter, bränning).
- *Trädsjukdomar*: gynnande och nyplantering av efterträdare, fler trädslag (inhemska och resistent sorter), handlingsplan för eventuell smitta, veteranisering (skapa gammelträds kvaliteter genom specifik skötsel av yngre träd).
- *Främmande arter*: gynnande av inhemska arter, bekämpning av oönskade arter.
- *Friluftsanordningar*: användning av tåliga material, täta kontroller och underhåll.

5 Specifika mål och skötselåtgärder för skötselområdena

Naturreservatet har delats in i de olika skötselområden A-G. Ett skötselområde kan vara uppdelat i flera delområden (se bilaga B). För respektive skötselområde anges bevarandemål och målindikatorer samt förslag på åtgärder för att målen ska uppnås. Ytterligare beskrivningar av och bevarandestatus för Natura 2000-naturtyperna inom Natura 2000-området finns i kapitel 3.5.2. Bevarandestatus för områdena utanför Natura 2000-området visas endast på karta (bilaga C).

- Skötselområde A – Naturbetesmark och fuktäng, 7.67 ha
- Skötselområde B – Sanddyner, 7.49 ha
- Skötselområde C – Skog, 3.63 ha
- Skötselområde D – Kulturbetesmark, 3.06 ha
- Skötselområde E – Högre strandzon, 0.62 ha
- Skötselområde F – Strand, 2.51 ha
- Skötselområde G – Hav, 17.07 ha

Naturreservatets totala areal är 42.05 ha.

5.1 Skötselområde A – Naturbetesmark och fuktäng

Delområde A1: Naturbetesmark i form av torr hed (4030) med inslag av grå dyner (2130)

Delområde A2: Fuktäng (6915), utvecklas mot fuktäng med blåtåtel eller starr (6410)

Delområde A3: Betesmark där skog nyligen avverkats, utvecklas mot grå dyner (2130), risdyner (2140) och torr hed (4030)

Figur 8. Skötselområde A1, med en välbetad torr hed (4030).

Beskrivning

Delområde A1: I de norra delarna av området finns torr hed (4030) bevuxen med ljung och kråkbär. Denna naturtypen är hotad och ingår i åtgärdsprogrammet för ljunghed. Arter som förekommer här är backglim, backtimjan, blåmonke, borsttåg, gråfibbla, hedblomster, klockljung, käringtand, kärleksört, liten blåklocka, ljung, sandmaskros, staggvanlig ögontröst. På heden längst i nordost (öster om väg 111) betar får och getter under sommaren. De håller tillsammans vegetationen hävdad. Det finns en del björk uppslag, slån och hagtorn inom det hävdade området i nordost, särskilt inom lövskogsområdet i sydöstra hörnet där björk etablerat sig tillsammans med enstaka ekar. Andra buskar som förekommer är fläder, gråvide och krikon. Ett väl etablerat skogsbryn finns med slån, hagtorn, ek och björk.

Den västligaste delen av område A1 är beläget väster om väg 111 och öster om infartsvägen till naturreservatets parkering och området är ostängslat och ohävdad sedan flera år. Det finns en del arter kvar sedan området hävdades, t.ex. ljung, kråkbär, gråfibbla och kärleksört. Mjölkört och hundkex har etablerat sig efter att hävden upphört. Det förekommer en del buskar som björnbär och fläder och träd som björk, tall salix och sälg, men området är inte igenvuxet. Det finns mindre partier med grå dyner (2130). Det finns planer på att låta området betas på sikt.

Delområde A2: Området utgörs av en fuktäng (6915) som hyser den mycket sällsynta arten jättefräken. Det finns en källa och en bäck i området som domineras av högstarrvegetation, strandkvanne och bladvass. Övriga växter i området är jättefräken, fackelblomster, gul svärdslilja, bosyska, luktsmåborre, klockljung, blankstarr, bäckmärke, kärrstjärnblomma, källgräs, videört, älggräs. Fuktstråket har rörligt kalkrikt grundvatten som sipprar fram i form av källflöden, dessa rinner vidare ut på stranden och ut i havet som en liten bäck. Jättefräken slås

årligen tillsammans med vass, men arterna i området indikerar snarare att området är blött än att det hävdas med slätter. En del lågvuxet sly av tex. klibbal finns men inga högre träd eller buskar förekommer, området röjs regelbundet.

Jättefräken växer bland annat i sol-halvskugga på källpåverkad basrik lermark. I naturreservatet Domsten-Viken har antalet noterade individer varierat kraftigt genom åren, med som mest 950 stjälgar/strån/skott år 2020. Det kan vara så att den får konkurrens av tex rosendunört och bladvass, som breder ut sig i det fuktstråk där jättefräken växer. Jättefräken kan bilda stora vegetativt förökade bestånd där källflöden bryter fram, men de skyr stillastående vatten. De svenska förekomsterna är oftast en enda klon som spridit sig vegetativt, men inom naturreservatet Domsten-Viken upptäcktes ett exemplar för några år sedan som växte ett en bit ifrån de övriga och troligen spridit sig dit med sporer.

Delområde A3: Öster om väg 111 och söder om område A1 ligger ett område där det tills för några år sedan vuxit en relativt nyplanterad skog som nyligen avverkats. Planteringen bestod av ek med björk som skärm, men även av svarttall, bergtall och rönn m.m. Planteringen var ogallrad och därför hade många av ekarna dött, men i sydost fanns ett flertal kvar och de sparades. Arter som björnbär, ormbunkar, vildkaprifol och storrams förekommer. Ett stort bestånd med den ovanliga arten flocknäva, finns också i en glänta nära ett Per Albin-fort, där det även växerstensöta, sandkrassing, skatnäva, ängsviol och sandstarr.

Ängsplärka förekommer vid enstaka tillfällen i reservatet.

Bevarandemål utöver de som anges i kapitel 3.6

Fuktängen i område A2 utvecklas mot naturtypen fuktäng med blåtåtel eller starr (6410), men samtidigt måste hänsyn tas till den mycket sällsynta arten jättefräken. I fuktängen ska hydrologin vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Naturlig hydrologi som skapar markfuktighet ska påverka dynamik och struktur i området. Grundvattennivån ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Det ska finnas ett ständigt tillflöde av framspringande grundvatten (källa) under hela året. Området ska vara välhävdad med slätter. Våtmarken ska vara öppen där busk- eller trädskikt endast finns i liten omfattning. Vegetationen är karakteristisk för naturtypen och artrik. Täta bestånd av vass ska inte förekomma.

Den avverkade skogen i område A3 utvecklas mot en mosaik av grå dyner (2130) och risdyner (2140) och torr hed (4030) med skogsbyn och enstaka träd, tex ek och oxel, och buskar. Vegetationen i områdena A1 och A3 ska domineras av hävdgynnade arter som är typiska för naturbetesmarker och området ska hävdas så att gynnsam bevarandestatus uppnås för ingående naturtyperna. Främmande och/eller invasiva arter ska inte förekomma.

Målindikatorer

Areal naturtyp inom Natura 2000-området

- Arealen torra hedar (4030) ska ha en utbredning på minst 2,1 hektar.

Utvecklingsmark inom Natura 2000-området

- Arealen fuktängar med blåttåtel eller starr (6410) ska ha en utbredning på minst 0,4 hektar.

Ekologiska strukturer och funktioner

- Träd- och buskskiktets krontäckning i A1 och A3 ska inte utgöra mer än 10 % av dess areal, och ska utgöras av blommande och bärande enstaka solitärträd och skogsbryn bestående av ädellövträd, oxel eller klibbal.
- Den långsiktiga existensen av fuktäng (A2) ska säkerställas genom en hög grundvattennivå med god vattenkvalitet och rörligt grundvatten.
- Vegetationen ska domineras av hävdgynnade arter och inslaget av konkurrenskraftiga ohävdarter såsom t ex vecketåg, hundkex och älgört ska vara ringa inom den torra heden (A1 och A3) men de får förekomma inom fuktängen (A2) där de utgör en naturlig del av vegetationen.
- Det finns ett måttligt slitage och omrörning av marken, som upprätthåller den interna dynamiken och skapar ett visst inslag av blottad sand.
- Förnaansamling och igenväxningsvegetation ska vara ringa.

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2

Istandsättningsåtgärder

- Den västligaste delen av område A1, väster om väg 111, utgörs av torr hed och kan med fördel hävdas igen med bete.
- Sätta upp nytt stängsel.
- Sly tas bort men inslag av ek, fågelbär, sälj och oxel sparas. Bevara bryn med slån, ek m.m.

Underhållsåtgärder

- Regelbunden beteshävd.
- Röja igenväxningsväxtlighet och ohävdarter och inom hela området tas i princip all björk och tall bort.
- Lämna kvar solitära buskar och träd inom området samt bevara skogsbrynet med slån och ek längst upp i nordost.
- I områden med etablerade risdyner kan regelbunden bränning vara gynnsamt.
- Träddungen med björk, tall och ek i sydöstra hörnet av delområde A1 sköts så att eken gynnas på sikt.
- Beståndet av jättefråken gynnas genom att konkurrerande växtlighet, tex vass och rosendunört, slås av och forslas bort varje vinter.
- Fuktängen slås årligen och det avslagna materialet forslas bort.
- Det rörliga grundvattnet och hydrologin inom fuktängen får inte påverkas negativt.

5.2 Skötselområde B - Sanddyner

Delområde B1: Vita dyner (2120), grå dyner (2130) och risdyner (2140)

Delområde B2: Huvudsakligen grå dyner (2130), inslag av risdyner (2140)

Delområde B3: Huvudsakligen risdyner (2140) med inslag av vita dyner (2120) och grå dyner (2130)

Figur 9. Område B2 med grå sanddyner (2130) med magert jordtäck och en flora bestående av bl.a. backtimjan, borsttåtel och sandstarr.

Beskrivning

Sanddyner med naturtyperna vita sanddyner (2120), grå sanddyner (2130) samt risdyner (2140) breder ut sig mosaikartat och bitvis endast fläckvis i ett stråk längs hela kusten. De ligger innanför en långsträckt zon av vresrosor längs stranden, men den största delen av denna zon betas nu intensivt sedan några år tillbaka. Områdets vita dyner, kustnära vandrande sanddyner med sandrör, har under en längre period inte hävdats och har därför delvis växt igen med höga gräs, vresros m.m. Dock betas de nu sedan några år tillbaka.

De grå dynerna (2130) består av dels en artfattigare, gräsdominerad typ med tex borsttåtel, rödsvingel och sandstarr och dels av en örtrikare variant som domineras av fårsvingel och där övriga arter bland annat är backtimjan, bergssyra och gul fetknopp. På magrare jordmån etablerar sig renlav, kärleksört och klittviol, vilken ökade i antal i år efter den svåra torkan 2018. På några platser har vresros etablerat sig även inom naturtypen grå dyner. I vissa delar av de hävdade områdena finns det vresros men getterna har betat dem hårt.

Samtliga områden utom den östra delen av **B2** har stängslats in och betas sedan några år. I östra delen av område **B2** har det efter avverkningarna lämnats kvar några mindre områden skog med tex tall, ek, björk och oxel. En bäck rinner i södra kanten av område **B1**.

Figur 10. Område B3 i förgrunden, som domineras av rished med ljung, kråkbär och sandstarr, men består även av mindre partier av sanddyner.

Sanddynsområdet i söder (B3) domineras till stor del av risdyner (2140) det vill säga urkalkade, permanenta sanddyner med kråkbär. Dessa sanddyner domineras av ljung och kråkbär och övriga arter är tex kruståtel och sandstarr. I den sydvästra delen finns dock många partier med vita dyner (2120) och grå dyner (2130) och dessutom några områden med kulturpåverkad betesmark.

En intermediär form mellan gräs- och rished förekommer som domineras av sandstarr med fläckvisa förekomster av risvegetation. Risheden förekommer i olika successionsstadier vilket beror på det varierande slitaget. Vid kraftigt slitage, som när getter har betat området, är sanden och klapperstenar blottade mellan tuvor av borsttåtel och färsvingel och ljungen hålls nere. Då slitaget är måttligare sluter sig växttäcket, blir helt sammanhängande, örter blir vanligare och mossor och lavar etablerar sig. Lågvuxna mattor av kråkbär och ljung förekommer.

Bevarandemål utöver de som anges i kapitel 3.6

Skogs- och träd partierna i den östra delen av område B2 utvecklas mot en mosaik av grå dyner (2130), (risdyner, 2140) och näringsfattig ekskog (9190). Den kultiverade betesmarken utvecklas mot vita dyner (2120), grå dyner (2131) och risdyner (2140).

Målandikatorer

Areal naturtyp inom Natura 2000-området

- Arealen vita sanddyner (2120) ska vara minst 0,41 hektar.
- Arealen grå dyner (2130) ska vara minst 2,94 hektar.
- Arealen risdyner (2140) ska vara minst 3,66 hektar.

Ekologiska strukturer och funktioner

- Naturlig dynamik ska förekomma i sanddynsområdet som helhet såsom naturlig abrasion, vinderosion och ackumulation av sand.
- Den rörliga sanden ska kunna röra sig fritt och transporteras med vinden (2120 och till viss del 2130).
- Sanddynerna ska i stort sett hållas öppna, tex med bete, med enstaka inslag av bärande träd och buskar.
- En mosaik ska finnas av öppen sand och markvegetation och i de östra delarna även av näringsfattig ekskog (9190).
- Ett måttligt slitage och omrörning som upprätthåller den interna dynamiken och skapar ett visst inslag av blottad sand (2130 och 2140) ska förekomma.
- Urlakad sand ska finnas i 2140.
- Bete och regelbunden bränning kan vara gynnsamt på 2140.
- Områdena betas endast med getter om problem uppstår med igenväxning av vedartad växtlighet eller med invasiva arter.

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2

Istandsättningsåtgärder

- Sandblottor skapas manuellt. Att skapa partier med sandblottor kan förväntas gynna tex hotade insekter beroende av öppen sand, växter vars frön kräver bar sand för att gro, som till exempel martorn, backtimjan, hedblomster, blåmunkar, åkerfibbla och klubbfibbla.
- Naturvårdsbränning i de delar som inte hävdas på grund av att Skåneleden går genom området. Vresrosområdet är dock undantaget.
- Områden stängslas och betas vid behov.

Underhållsåtgärder

- Röja uppslag av tall, björk och asp regelbundet eller vid behov.
- Bekämpa vresros ytterligare om bestånden utvidgar sig i sand- eller risdynerna.
- Ett videsnår finns i anslutning till stranden, detta kan sparas men det bör hållas efter så att det inte breder ut sig.
- Områden naturvårdsbränns och betas vid behov.

5.3 Skötselområde C - Skog

Delområde C1: Skog med lövblandad barrskog och ädellövskog som utvecklas till näringsfattig ekskog (9190)

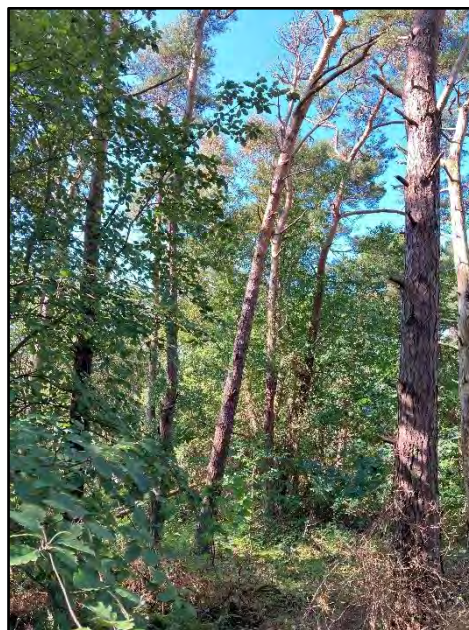
Delområde C2: Talldominerad skog som utvecklas till näringsfattig ekskog (9190)

Beskrivning

Skogen finns i tre delområden inom naturreservatet och samtliga kan utvecklas till näringsfattig ekskog (9190) på sikt. Två av dem utgör samma skötselområde, C1. Väster om väg 111 finns ett ogallrat bestånd med planterad tall med inslag av ek, tysklönn, oxel, sälg, rönn och björk med föryngring av ek, skogslönn, tysklönn och rönn (C1). I buskskiktet växer björnbär, fläder och sälg och i fältskiktet dominerar lundbräken, vildkaprifol och örnbräken. Det finns enstaka stående döda torra träd. Öster om väg 111, längst i söder, finns ett område med vindpinad senvuxen ekskog med ett mycket tätt bryn i den västra kanten (C1). Här är det något glesare mellan trädkronorna så att träden är lite mer variabla i sin form och marken har en heltäckande grässvål. Det förekommer även björk och tall i trädskiktet och i buskskiktet växer fläder.

Figur 11. Område C1, skog, är beläget väster respektive öster om väg 111.

På östra sidan om väg 111 centralt i området (A3), har det funnits en ekplantering med björk som skärm, men eken har haft svårt att etablera sig där och har inte heller gallrats. Denna skog avverkades för några år sedan, men man lämnade alla etablerade lövträd, vilka förekommer relativt glest samt är unga och högre med liten krona. Man lämnade kvar tallskogen den sydvästliga delen i detta område, där det även finns enstaka ekar.

Bevarandemål

Skogarna utvecklas mot näringsfattig ekskog (9190). I första hand gynnas ek, och i andra hand övriga ädellövträd. Småskaliga naturliga processer, som t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och naturlig luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Naturliga hydrologi som skapar markfuktighet ska påverka dynamik och struktur.

Krontäckningen ska variera mellan tätare och något glesare beskogad mark. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas ett artrikt buskskikt. Följande strukturer/substrat ska förekomma rikligt: gamla träd; liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd; död ved i olika former inklusive levande träd med döda trädeldar; träd med hackspettsbohål;

gamla träd med grov bark, skador, håligheter eller döda delar. Blommande örter samt blommande och bärande buskar och träd ska utgöra ett påtagligt inslag i delar av området. Skogen kan skötas med extensivt bete i begränsade delar och tidsperioder, men man behöver ändå gynna buskskikt och trädföryngring.

Figur 12. Område C2 som utgörs av skog med en dominans av tall.

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2

Virke av trädslag som inte ska gynnas kan forslas ut ur naturreservatet och tillfaller då markägaren.

Istandsättningsåtgärder

- Fortsatt extensivt bete, men i begränsad omfattning. Om getter eller hästar väljs så kan ekarna behöva skyddas mot gnag eller andra skador först.
- Skapa sandblottor i soliga lägen för att gynna insektslivet.
- Inom C1 gäller fri utveckling till stor del men naturvårdsåtgärder behövs också t.ex. för att gynna föryngring av målträdsarter.
- Öka mängden stående och liggande död ved.

Underhållsåtgärder

- Avverka svarttall, bergtall och björk och eventuella ytterligare främmande arter mycket successivt medan övrigt ädellöv, hassel och blommande och bärande träd gynnas. Krokiga ekar ska friställas för att få mer ljus. Ringbarka träd som växer upp i kronorna på träd som ska gynnas.

5.4 Skötselområde D – Kultiverad betesmark

Delområde D1 och D2: Hävdad kultiverad betesmark som utvecklas mot torr hed (4030), risdyner (2140), grå dyner (2130) och vita dyner (2120)

Figur 13. Område D2 som utgörs av en kultiverad betesmark.

Beskrivning

Längst i nordost och längst i söder finns kultiverade betesmarker (D1 och D2) som har varit uppodlade åtminstone fram till 1975. Därefter har områdena varit ohävdade långa perioder och uppslag av björnbär och björk samt knylhavre har dominerat. Men sedan några år är områdena betade av getter och får. Floran är trivial men en del ljung och kråkris finns i kanterna. Sannolikt kommer floran att bli rikare när marken successivt får lägre halter av gödande ämnen och eftersom marken är sandig här kommer jorden att urlakas snabbare än på lerjordar.

Bevarandemål

Området i nordost (D1) utvecklas till torr hed (4030) med bibehållna trädpartier och området i söder (D2) utvecklas till en mosaik av risdyner (2140), grå dyner (2130) och vita dyner (2120). Områdena ska hållas öppna och träd- och buskskikt ska som regel inte förekomma, förutom i nuvarande trädpartier i D1. Vegetationen ska domineras av hävdgynnade arter och konkurrenskraftiga ohävdarter såsom t ex knylhavre och vresros ska om möjligt inte förekomma. Förnaansamling och igenväxningsvegetation ska vara ringa. I området i söder (D2) ska det finnas en mosaik av öppen sand och markvegetation.

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2

Istandsättningsåtgärder

- Sandblottor kan göras manuellt.

Underhållsåtgärder

- Områdena betas i princip varje år. Enstaka år kan betet ersättas av slåtter med bortforsling av höet. Detta ska vara genomfört vid växtsäsongens slut, dock senast den 31 oktober varje år.
- Sandblottor kan skapas manuellt.
- Naturvårdsbränning kan göras.
- I trädpartierna gynnas ädellöv, oxel och klibbal.
- Stängslet behöver ses över regelbundet betesmarkerna angränsar till den mycket kraftigt trafikerade väg 111. Detta är dock djurhållarens ansvar.

5.5 Skötselområde E – Högre strandzon

Delområde E: Strandnära zon

Sanddyner där vresros tenderar att etablera sig, utvecklas mot vita dyner (2120), grå dyner (2130) och risdyner (2140)

Figur 14. Område E utgör den högre delen av stranden och består av sanddyner, där vresros har lätt för att etablera sig.

Beskrivning

Längs hela kustremsan inom naturreservatet har det funnits en zon, på sanddyner, med täta buskage av vresros (*Rosa Rugosa*) vilka bitvis har varit nästan ogenomträngliga. Zonen är belägen mellan stranden och de öppna sanddynerna. Den har sedan några år tillbaka betats hårt till allra största delar. Det finns också mindre vresrosbestånd utanför område E. Om inte vresrosen hålls tillbaka på något vis så bildar den ofta så täta bestånd att den tränger ut inhemska arter.

Bevarandemål

Vresros ska utrotas och området består av en mosaik av vita dyner (2120), grå dyner (2130) och risdyner (2140). Inslaget av konkurrenskraftiga ohävdarter ska vara ringa inom det restaurerade området efter att vresrosen tagits bort. Området ska i stort sett hållas öppet utan inslag av träd och buskar.

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2

Istandsättningsåtgärder

- Vresros måste bekämpas och de metoder som Naturvårdsverket rekommenderar (2023) är bete, kapning, markbearbetning, rotdragning eller täckning.
- Om det uppstår behov av att transportera bort vresros i någon form, så måste man använda täckta släp eller lastbilar så att inte något material trillar av och etablerar sig någon annanstans. Utrustning som använts vid grävarbetet måste göras rent så att rotdelar inte följer med till nästa plats. Arten är väldigt aggressiv i sitt växtsätt och kan spridas snabbt.

Underhållsåtgärder

- Följa upp och utvärdera effekterna av bekämpningsmetoden, för att kunna välja bästa möjliga metod framöver.
- För att naturlig vegetation ska kunna återetablera sig så snart som möjligt efter att vresrosen bekämpats kan man minska på betetrycket. Vid eventuellt behov kan stödplantering av strandängsflora t.ex. strandråg kan göras. Växtmaterialet ska vara av lokalt ursprung.

5.5 Skötselområde F – Strand

Delområde F: Strand med driftvallar med inslag av sten- och grusvallar, grus- och stenstränder och sandstränder. Stranden utvecklas mot driftvallar (1210) med inslag av sten- och grusvallar (1220), grus och stenstränder samt sandstränder.

Figur 15. Område F, stranden, består både av steniga stränder och av sandiga stränder. Bland stenarna kommer vegetationen upp i tångvallar.

Beskrivning

Stranden utgörs av en mosaik av främst ett-årig vegetation på driftvallar, men även av grus- och stenstränder och sandstränder, vilka delvis kan utvecklas mot driftvallar. Det finns även ett mycket litet inslag av flerårig vegetation på stenig strand. Stranden är smal och stenig med mindre partier av sand. Strandområdet används i huvudsak för rekreation, fritidsfiske och bad.

Driftvallar

Driftvallar uppkommer genom att tång eller annan vegetation driver med vattnet genom strömmar och vågrörelser och lagras upp som "vallar" längs stränderna. Det finns flera områden med driftvallar, de är bitvis smala och innehåller snäck- och musselskal och växter förekommer sporadiskt och i ringa antal, främst mållor. På stranden finner man följande arter: strandmålla, flikmålla, broskmålla, spjutmålla, baltisk marviol, krusskräppa, åkermolke, sodaört, havssälting, salttåg, strandkrypa, agnsäv och strandbeta.

Övriga områden

Stranden är zonerad med block och sten längre upp på stranden och bitvis med sandstrand vid vattenbrynet. Inom steniga delar finns också partier med mer sand och stenig grus. I dessa delar växer arter som strandkål, saltarv, strandbeta, strandkvanne och vikenbjörnbär, den sista finns endast i sydvästra Sverige (västra Skåne och norra och mellersta Halland).

Bevarandemål

Stranden ska utgöras av driftvallar (1210) med inslag av sten- och grusvallar (1220), grus och stenstränder samt sandstränder. Stranden präglas av regelbundet återkommande naturliga vattenståndsvariationer. Naturliga processer i form av t ex periodvis översvämning, tramp, saltvatten/saltstänk, sanddrift, erosion/abrasion, ackumulation, transport av sand med strömmar förekommer. Tång och annat naturligt driftmaterial ska inte städas bort från stranden. Uppsamlat driftmaterial får inte deponeras i områdets sanddynor. Träd och buskar ska inte förekomma på stranden. Det vatten som kommer från källan och vattendraget i fuktängen ovanför stranden ska sippra genom stranden från fuktängen ut till havet. Strändernas utveckling ska styras av naturliga processer.

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2

Istandsättningsåtgärder

- Inga åtgärder behövs.

Underhållsåtgärder

- Årlig rensning och bortforsling av skräp på stranden, vilket dock ligger inom kommunens ansvarsområde.

5.5 Skötselområde G – Hav

Delområde G: Hav. Sublittorala sandbankar med i huvudsak makroalgsvegetation som utvecklas mot sublittorala sandbankar (1110) och geogena rev 0-30 meters djup (berg/blocks substrat) som utvecklas mot rev (1170)

Figur 16. Skötselområde F, strand, i förgrunden och skötselområde G, hav, i bakgrunden.

Beskrivning

Naturreservatet sträcker sig ut till tre meters djup.

Sublittorala sandbankar

På havsbotten finns fläckvisa områden med silt, sand och sten. Sandbottenarna är delvis vegetationsfria och delvis bevuxna med ålgräs. Ålgräsängar, med låg täckningsgrad, har noterats från någon meters djup och ut till 6 meters djup. Ålgräs har stor betydelse för smådjur och fiskar som söker skydd i vegetationen. Ålgräset stabiliserar även botten och minskar därmed erosion och sandtransport. Bottenfaunan på sandbottenar är mer sparsam än på reven och den domineras ofta av några få arter, tex ormstjärnan *Amphiura filiformis*, olika havsborstmaskar, hästräka, sjöborren *Brissopsis lyrifera*, tusensnäcka samt olika mossdjur. Mera glest förekommer filtrerande snäckor som sandmussla, östersjömussla och hjärtnussla. På sandbottenarna finns uppväxande rötsimpa, stensnula, torsk samt olika arter av kantnålar och smörbultar. Skrubbskädda är en karaktärsart liksom rödspätta, sandskädda, tobis, tånglake och ål. Naturtypen har betydelse för sjöfågel som tex ejder och sjöorre som rastar och födosöker inom området. Småfläckig rödhaj har påträffats vid enstaka tillfällen längre ut i det angränsande naturreservatet Grollegrund. Märkräften *Haploids tubicola* var vanlig under 1900-talet men verkar saknas idag.

Rev

Havsbotten består huvudsakligen av hårda bottenar, sandstenshällar med rev, och området är rikt på stenblock. På stenar fäster alger, mossdjur och blåmusslor, medan sjöstjärnor födosöker på stenar. Bottenfaunan på hårbottenarna är mycket artrik. Algerna domineras av blåstång samt

av fintrådiga alger. Det finns en stor förekomst av fintrådiga rödalger. Algbältena som finns på de hårda bottenarna utgör en bra uppväxtmiljö för torsk. Här finns också fiskarter som stensnulta, rötsimpa, skäggsimpa, skärsnulta, grässnulta, paddtorsk, större kantnål och större havsnål.

Blåmusslor bildar på sina ställen biogena rev där bottenens fysiska struktur främst byggs upp av levande fastsittande musslor. Dessa fungerar som naturliga reningsverk då de filtrerar vattnet. Blåmusselbestånden utgör ett tredimensionellt habitat i vilka flera andra arter finner livsmiljöer. Reven ger därmed förutsättningar för en rik biologisk mångfald. Blåmusslor har i inventeringar endast noterats i begränsad utsträckning, men är möjligen underrepresenterade eftersom de ofta skymms av vegetation.

Ett flertal ejdrar, storskarvar och änder uppehåller sig nära reven precis utanför detta naturreservat och de lever på blåmusslor och småfisk.

Natura 2000-arter

Tumlare

Ett flertal tumlare observerades i närområdet under inventeringar 2017. Tumlare migrerar över stora områden och det finns inga exakta populationsgränser. Arten är starkt knuten till produktiva områden. Vanligen rör de sig i områden med ett vattendjup på 20 till 200 meter men honor med kalvar kan gå in på grunt vatten, ända in på 1,5 meters djup. Tumlaren följer till viss del sina bytesdjurs vandringar. Fet stimfisk, som till exempel sill eller den art som har högst energiinnehåll för tillfället, men även bottenlevande fisk utgör dess föda. I den senaste rapporteringen enligt art- och habitatdirektivet är statusen angiven som dålig (U2) i både den atlantiska och baltiska regionen. Kunskapen om artens status är bristfällig.

Knubbsäl

Flera knubbsälar observerades i närområdet under inventeringar 2017. Knubbsälen finns i kustnära områden där det finns tillgång till större ytor med grunda bottenar. Här jagar knubbsälen i huvudsak opportunistiskt efter de arter som förekommer i störst mängd. Knubbsäl förekommer längs Västkusten, söderut till Öresund, samt i ett begränsat område på södra Öland och södra Smålandskusten. Det finns tre delpopulationer i svenska vatten. Populationen vid Måkläppen, samt i Domsten-Viken, är utlöpare av västkustspopulationen. Populationen i Kalmarsund utgör en separat population utan genetiskt utbyte med västkustspopulationen. Sälpopulationen i Domsten-Viken tillhör den så kallade Anholtkolonin som huvudsakligen rör sig mellan den lilla ön Anholt ute i Kattegatt, Hallands Väderö och Domstensrevet. Det rör sig om uppskattningsvis 1400 djur. Knubbsälspopulationen i havsområdet runt Domsten-Viken bedöms ha fullgod bevarandestatus.

Gråsäl

Gråsäl förekommer i tre huvudområden: västra Atlanten, östra Atlanten och Östersjön. Gråsälarna i Domsten-Viken räknas till populationen i Östersjöområdet. Idag finns centrum av

populationen kring Stockholms skärgård och Åland. Gråsäl förekommer i hela Östersjöområdet och har ökat de senaste decennierna. Vattnen runt Falsterbohalvön är artens sydligaste permanenta uppehållsplats, och den förekommer endast sporadiskt längs svenska västkusten. Gråsäl bedöms ha fullgod bevarandestatus i området.

Bevarandemål

Sandbankarna utvecklas mot naturtypen sublittoral sandbankar (1110) och reven utvecklas mot naturtypen rev (1170). Hydrologiska förhållanden i form av vattenstånd, strömmar, vågor, sötvattensflöde och vattenutbyte ska variera naturligt i tid och rum. Sedimentationen ska vara naturlig, med försumbar antropogen påverkan, och inte inverka negativt på karakteristiska och typiska arter i naturtyperna. Det ska finnas goda förutsättningar för fiskars födosök, lek- och uppväxt.

Havsområdet ska också kunna fungera som livsmiljö/fodosöksområde och rastplats för fågel. Havsbottens struktur ska vara inte försämrats och ge förutsättningar för habitat på botten (bentiska habitat) med tillhörande arter att upprätthålla sina ekologiska strukturer och funktioner samt artrikhet. Naturtyperna ska vara naturliga med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur så att det finns förutsättningar för bentiska samhällen och associerade (förknippade) arter att upprätthålla sina ekologiska strukturer och funktioner.

Vattenkvaliteten ska vara god. Den människoskapade belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och andra kemikalier ska vara i koncentrationer som inte resulterar i negativa direkta eller indirekta effekter på arter och funktioner i naturtyperna. Halten av näringsämnen ska vara låg. Vattnet ska vara klart med ett siktdjup och ljusklimat som är förknippat med naturtyperna. Syrgashalten ska vara god. Det ska finnas goda möjligheter för uppväxt-, lek- och födosök för torsk. Vegetationen ska vara artrik och karakteristisk för naturtyperna.

Strukturbildande vegetation som ålgräs, blåstång, sågtång, natingar, småsäv, m.fl. ska finnas med en tillräcklig utbredning och i ett tillstånd som stödjer ekologiska funktioner samt diversitet i associerade biotoper. Djuputbredningen av fleråriga alger och kärlväxter ska vara naturlig. Bottenfaunan ska vara artrik och karakteristisk för naturtyperna samt finnas i livskraftiga populationer.

Rev av blåmussla ska finnas i livskraftiga bestånd. Utbredning, area och tillstånd hos revet stödjer dess ekologiska funktioner samt diversitet i associerade samhällen. Följande ska finnas området i riklig utsträckning: marina kärlväxter, specifikt ålgräs samt blåmusslor.

I naturtyperna får det inte förekomma negativa direkta eller indirekta effekter på arter, strukturer, funktioner eller processer från byggnation, muddring, dumpning, sprängning, redskap som skadar botten, fiske, båttrafik eller mineral/sand/stenutvinning. Mängden avfall, inklusive dess nedbrytningsprodukter, får inte skada naturtyperna. Tillförsel av energi,

inbegripet undervattensbuller, ska ligga på nivåer som inte påverkar den marina miljön på ett negativt sätt.

Arter

De marina naturtyperna ska kunna fungera som livsmiljö och födosöksområde för tumlare och säl. Det ska finnas förutsättningar för livsmiljöer som gynnar reproduktion av tumlare och av säl (både knubbsäl och gråsäl). Naturtyperna ska kunna fungera som uppehållsplats för säl.

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 4.2

Istandsättningsåtgärder

- Restaurering av livsmiljöer vid behov, tex plantering av ålgräs.

Underhållsåtgärder

- Området lämnas till fri utveckling.
- Regelbunden provtagning av vattenkvaliteten i havet med avseende på partiklar, näringsämnen och miljögifter är önskvärd.

6 Friluftsliv

Området utnyttjas framförallt för rekreation och bad. Skåneleden går längs med kusten, precis innanför stranden. Några mer omfattande anordningar för friluftslivet behövs inte.

Området nås lätt med buss eftersom det går en busslinje på väg 111 som går igenom reservatet. Området nås även lätt med bil och det finns både cykelväg och vandringsled, Skåneleden, genom området. Det finns en angoringspunkt med parkering till reservatet utmed väg 111 ganska centralt i reservatet, med infart norrifrån. Utifrån denna plats finns markerade stigar. Terrängen är lättframkomlig och Skåneleden som går längs stranden genom hela reservatet. Det är tillåtet att elda i ett område längs stranden (se karta i bilaga x), när det inte råder eldningsförbud.

Målet är att området används för friluftsliv och upplevelser av naturmiljöer, utan att det sker på bekostnad av områdets naturvärden.

6.1 Parkering och informationsskyltar

Målen är att det ska finnas:

- minst en vägvisningsskylt med upplysning om reservatet ska finnas vid infartsvägen till naturreservatet.
- en anvisad parkeringsplats, se bilaga A,
- 3 antal informationsskyltar om naturreservatet, se bilaga A,

Skötselåtgärder:

- Löpande underhåll av parkeringsplatser och skyltar.
- Förvaltaren ansvarar för kontakten med Trafikverket.

6.2 Vägar, stigar, leder, eldning och övriga anordningar

Mål:

- Det ska finnas markerade stigar/leder enligt kartbilaga A.
- Det ska finnas spänger, stängselövergångar eller grindar på lämpliga ställen för att underlätta framkomligheten för allmänheten.

Skötselåtgärder:

- Löpande underhåll av anläggningar såsom stigar, spänger, grindar och stättor.
- Uppsättning av stängselövergångar/grindar där sådana saknas och behov finns.
- Vid behov kan grillkolsrester avlägsnas från området.

Eldning

Det är endast tillåtet att göra upp eld i det rödmarkerade området, se karta i bilaga A. Länsstyrelsen förser inte det tillåtna eldningsområdet med ved.

Övrigt

En mindre väg (1397) går genom delar av området och går vidare till Allerum och en annan mindre väg (1410) går in till parkeringsplatsen. Det finns tre renhållningsanordningar för allmänheten och ansvaret för dessa ligger på Helsingborgs kommun.

7 Jakt och fiske

Det är förbjudet att jaga inom naturreservatet. Detta gäller också inom den marina miljön, och säl och sjöfågel får t.ex. inte jagas inom området. Jakt på kanin eller andra skadedjur är tillåten efter Länsstyrelsens tillstånd.

Fisket regleras inte i reservatsbeslutet. Ett begränsat garnfiske bedrivs av en småskalig yrkesfiskare samt en handfull garnfiskare som fiskar vid ett fåtal tillfällen per år. Sportfiske förekommer ifrån turbåtar och små privata båtar hemmahörande på både den svenska och den danska sidan. För närvarande tyder inget på någon betydande påverkan på fiskbestånden.

Vid tillståndsgiven jakt av skadedjur måste man informera väl om jakten genom skyltar i området och genom andra lämplig kommunikationskanaler.

8 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsutmärkning finns på plats och genomfördes enligt Naturvårdsverkets anvisningar efter att beslut om bildande av naturreservatet vann laga kraft. Gränsmarkeringarna underhålls och förnyas vid behov. Miljövänligt material eftersträvas för gränsutmärkningsstolpar och skyltar.

9 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för regelbunden tillsyn av reservatet.

10 Dokumentation och uppföljning

10.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder

Uppföljning av bevarandemål ska ske i enlighet med de anvisningar som Naturvårdsverket utfärdar. Skötseln av naturreservatet följs upp kontinuerligt så att bevarandemål och syfte med naturreservatet uppnås. Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning och avrapportering av skötselåtgärder.

10.2 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare, dock kan uppföljning av bevarandemålen leda till att skötselåtgärder måste anpassas efter ny kunskap.

11 Kostnadsansvar och prioriteringar

Markskötsel

Tabell 2. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1–3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötselområde	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prioritet	Upplysningar
Efter skogsavverkningen röja ev uppslag av oönskade träd och buskar som betesdjuren inte betar av och gynna önskvärda träd och buskar.	Då behov uppstår.	A3	Förvaltaren	1	Spärra ek, hassel, säl, oxel, apel och andra bärande träd och buskar. Inga djupa markskador får uppkomma
Fortsätta att utrota vresros	Snarast samt uppföljning på sensommaren	E, A2, B2, B3 och D2 och i övr omr vid behov.	Förvaltaren	1	Använd lämpligaste metod enligt Naturvårdsverket.
Stängsla och införa bete på område A1 mellan infartsvägen till parkeringen och väg 111.	Inom 5 år	A1 västra delen	Förvaltaren	2	Området för hävd kan utökas norrut, om kommunen tillåter det. Detta är dock inte naturreservat. Undvik getter i detta område.
Slätter på området A2 med jättefräken	Årligen, efter sporspridning i maj (vanligtvis i jan-feb)	A2	Förvaltaren	1	Rosendunört och annan konkurrerande växtlighet röjs bort, avslaget material forslas bort
Röjning sker av vedartad igenväxningsvegetation, tex björk, tall, asp och björnbär medan tex fågelbär, ek, säl och oxel sparas liksom bryn med slån och ek m.m.	Vid behov	Alla skötselområden utom G	Förvaltaren	2	Getter används istället i begränsad omfattning vid behov och där det är möjligt.
Årlig hävd inom området men man kan ersätta hävden med slätter med skörd senast 31 oktober för att gynna insekter.	Snarast	Östra A1, A3, B1, del av B2, B3, D1 och D2.	Förvaltaren	1	Nötkreatur om möjligt. Lantraser om möjligt.
Justera antalet djurenheter och betesperiod av getter på betesmarkerna	Snarast	Där getter används som betesdjur	Förvaltaren	1	För att gynna flora och fauna långsiktigt
Skapa sandblottor manuellt, gärna i södervända partier	Inom 5 år	B1, B2, B3, D1 och D2 på sikt även i C2	Förvaltaren	2	Gynnar flora och insekter
Naturvårdsbränning	På våren	B2	Förvaltaren	2	Får bort föna inom ohävdad område, elda dock ej nära vresrospartier

Skötselåtgärd fortsättning	Tidpunkt	Skötselområde	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prioritet	Upplysningar
Håll efter videbuskaget i anslutning till stranden så att det inte expanderar	Vid behov, vintertid	D2	Förvaltaren	3	Ingen kommentar
Se över och underhåll stängslen	Årlig tillsyn och reparation vid behov	A1, A3, B1, B3 och C2	Djurhållaren	1	Områdena gränsar till väg 111 med intensiv trafik
Skydda träd från gnag om betesdjuren utgörs av getter eller hästar	Vid behov	A3	Förvaltaren	1	Ingen kommentar
Ringbarka träd som växer upp/in i kronorna på ekar	Vid behov	C1 och C2	Förvaltaren	3	Ingen kommentar
Plantera strandråg på f.d. vresrosområde	Vid behov	E	Förvaltaren	3	För att binda sanden mer efter borttagning av vresros kan stödplantering av strandråg ske. Använd så lokal proveniens som möjligt.
Plantera ålgräs	Vid behov	G			
Provtagning av vattenkvalitet	Årligen	G	Helsingborgs kommun	1	Ingen kommentar
Sätta upp tillfälliga informationsskyltar vid tillståndsgiven jakt på t.ex. kanin	Inför jakt	I berört område	Den som utför jakten	1	Ingen kommentar

Anläggningar

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötselområde	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prioritet	Upplysningar
Underhåll av parkeringsplats	Vid behov	Enligt bilaga A	Förvaltaren	1	Lägga på grus och jämna ut
Underhåll av informations-skyltar	Löpande	Enligt bilaga A	Förvaltaren	1	Det finns tre informationsskyltar
Underhåll av broar, spänger, stättor och grindar	Löpande	I berört område	Förvaltaren	1	Ingen kommentar
Underhåll av gränsmarkering	Löpande	Hela området	Förvaltaren	1	Ingen kommentar
Markering och underhåll av Skåneleden	Löpande	Enligt kartbilaga	Stiftelsen för Skånska Landskap	2	Ingen kommentar

12 Rödlistade arter

Kärlväxter, lavar, mossor och svampar är relativt väl eftersökta medan t.ex. insekter är mer bristfälligt undersökta. Nedanstående artförteckning innehåller 38 rödlistade arter.

Tabell 3. Förekomst av rödlistade arter noterade i Artportalen år 1998-2023, enligt Artdatabankens kategorier: LC=livskraftig, DD=kunskapsbrist, NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, RE=Nationellt utdöd, och NE = ej bedömd. Arter markerade med 1 omfattas av ett nationellt åtgärdsprogram och med 2 är ej registrerade i artportalen. Dessutom listas arter som är upptagna i EU:s Fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv (Natura 2000) och signalarter (S) som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden.

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Kategori
Lavar	Grå renlav	Cladonia rangiferina	LC
Kärlväxter	Ask	Fraxinus excelsior	EN
Kärlväxter	Backtimjan	Thymus serpyllum	NT
Kärlväxter	Borstsäv	Isolepis setacea	EN
Kärlväxter	Borsttåg	Juncus squarrosus	NT
Kärlväxter	Jättefräken	Equisetum telmateia	CR, fridlyst
Kärlväxter	Klittviol	Viola tricolor subsp. curtisii	VU
Kärlväxter	Källgräs	Catabrosa aquatica	VU
Kärlväxter	Vittåtel	Aira caryophyllea	NT
Kärlväxter	Ålgräs (-ängar1)	Zostera marina	VU

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Kategori
Svampar	Aprikosfinger-svamp	Clavulinopsis luteoalba	S
Svampar	Hagfingersvamp	Clavulinopsis helvola	S
Svampar	Hedröksvamp	Lycoperdon ericaeum	NT
Svampar	Spröd vaxskivling	Hygrocybe ceracea	S
Svampar	Vit vaxskivling	Cuphophyllus virgineus s.lat.	S
Insekter	Sexfläckig bastardsvärmare	Zygaena filipendulae	NT
Insekter	Svart violmott	Heliothela wulfeniana	NT
Mollusker	Blåmusselbankar1	Mytilus edulis	-
Fiskar	Torsk	Gadus morhua	VU
Fiskar	Ål2	Anguilla anguilla	CR
Kräldjur	Skogsödlå	Zootoca vivipara	fridlyst

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Kategori
Fåglar	Bivråk	<i>Pernis apivorus</i>	LC
Fåglar	Blå kärrhök	<i>Circus cyaneus</i>	NT
Fåglar	Bläsand	<i>Mareca penelope</i>	VU
Fåglar	Drillsnäppa	<i>Actitis hypoleucos</i>	NT
Fåglar	Dvärgmåsar	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	LC
Fåglar	Ejder	<i>Somateria mollissima</i>	EN
Fåglar	Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>	NT
Fåglar	Gråkråka	<i>Corvus corone cornix</i>	NE
Fåglar	Grönfink	<i>Chloris chloris</i>	EN
Fåglar	Gulsparr	<i>Emberiza citrinella</i>	NT
Fåglar	Havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	NT
Fåglar	Kentsk tärna	<i>Thalasseus sandvicensis</i>	NT
Fåglar	Kricka	<i>Anas crecca</i>	VU
Fåglar	Kråka	<i>Corvus corone</i>	NT
Fåglar	Kustlabb	<i>Stercorarius parasiticus</i>	NT
Fåglar	Ljungpipare	<i>Pluvialis apricaria</i>	LC
Fåglar	Rapphöna	<i>Perdix perdix</i>	NT
Fåglar	Roskarl	<i>Arenaria interpres</i>	EN
Fåglar	Röd glada	<i>Milvus milvus</i>	LC
Fåglar	Skrattmåsar	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	NT
Fåglar	Smålom	<i>Gavia stellata</i>	NT
Fåglar	Stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU
Fåglar	Storlom	<i>Gavia arctica</i>	LC
Fåglar	Strandskata	<i>Haematopus ostralegus</i>	NT
Fåglar	Svärta	<i>Melanitta fusca</i>	VU
Fåglar	Sångsvan	<i>Cygnus cygnus</i>	LC
Fåglar	Sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	NT
Fåglar	Tofsvipa	<i>Vanellus vanellus</i>	VU
Fåglar	Trädlärka	<i>Lullula arborea</i>	LC
Fåglar	Vinterhämling	<i>Linaria flavirostris</i>	VU

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Kategori
Däggdjur	Gråsäl	<i>Halichoerus grypus</i>	fridlyst
Däggdjur	Igelkott	<i>Erinaceus europaeus</i>	NT
Däggdjur	Knubbsäl	<i>Phoca vitulina</i>	fridlyst
Däggdjur	Tumlare 1	<i>Phocoena phocoena</i>	fridlyst

13 Källor

13.1 Litteratur

- Arkivkopia, Arkiv över svensk kulturell allmänning Kulla fälad 1938, Lunds Universitets bildsamling. <https://arkivkopia.se/sak/ublu-5467>. Aug 2023.
- ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala. <https://www.artdatabanken.se/publikationer/verksamhetsberattelser/verksamhetsberattelse-2020/verksamhetsberattelse-2020-digital/rodlista-2020/>. Aug 2023.
- Artdatabanken. Artfakta. SLU, Uppsala. <https://artfakta.se/>. Sept 2023.
- Göransson P., Karlsson M., Romare P. 2006. Grollegrund - ett förslag till marint naturreservat.
- Göransson. P. 2017. Kartering av vegetation och blåmusselbankar längs Helsingborgs- och Landskronas kust 2017. Rapport till Helsingborgs Stad och Landskrona Stad. <https://media.helsingborg.se/uploads/networks/1/2023/03/kartering-av-vegetation-och-blamusselbankar-langs-helsingborgs-och-landskronas-kust-2017.pdf>. Sept 2023.
- Hansson. P. Vox Natura. 2019. Koncentrationer av hotade termikflyttande fåglar i Fennoskandia. https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2021/02/hansson_2020_flaskhalsar_for_flyttande_rovfaglar_i_fennoskandia.pdf. Sept 2023.
- Helsingborgs stad. 2018. Natur- och kulturmiljöprogram. <https://helsingborg.se/trafik-och-stadsplanering/planering-och-utveckling/natur-och-kultur/natur-och-kulturmiljoprogram/>. Aug 2023.
- Helsingborgs stad. 2014. Grönstrukturprogram för Helsingborg. <https://helsingborg.se/trafik-och-stadsplanering/planering-och-utveckling/natur-och-kultur/gronstrukturprogram/>. Aug 2023.
- Linné, C. 1749. Carl Linnaeus Skånska resa år 1749. Wahlström och Widstrand
- Länsstyrelsen Skåne. 2022. Kartor och underlag för planeringsarbete Grön infrastruktur. Information finns på Länsstyrelsen Skånes hemsida.
- Länsstyrelsen Skåne. 2022. Kulturmiljöprogram: Kulla Gunnarstorp - Kristinelund - Domsten. <https://www.lansstyrelsen.se/skane/samhalle/planering-och-byggande/gron-infrastruktur.html>. Aug 2023.
- Länsstyrelsen Malmöhus län. 1997. Från Sandhammaren till Kullaberg. Skånska natur- och kulturmiljöer. <https://www.lansstyrelsen.se/skane/om-oss/vara-tjanster/publikationer/1997/fran-kullaberg-till-sandhammaren.-naturvardsprogram-malmohus-lan.html>. Aug 2023.
- Länsstyrelsen Skåne. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-område Domsten-Viken i Helsingborgs kommun, SE0430151.
- Länsstyrelsen Skåne. 2010. Förslag till ändringar inom Natura 2000-område Domsten-Viken i Helsingborgs kommun, SE0430151.
- Mattiasson, J. 2007. Tillståndet för våra akut hotade kärlväxter - Jättefräken Equisetum telmateia. Svensk Botanisk Tidskrift 101(2): 107-108.
- Olsson, K-A. m.fl. (red). 2003. Floran i Skåne. Vegetation och utflyktsmål. Lund.

Tyler, T., Johansson, H., Olsson, K-A., Sonesson, M. 2007. Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning.

13.2 Kartor, databaser och hemsidor

Lantmäteriet, historiska kartor

Naturvårdsverket, [Metodkatalog för bekämpning](#)

Naturvårdsverket, Åtgärdsprogram för hotade arter

Riksantikvarieämbetet, Fornsök

SGU. Stranderosion och geologi, kust. <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-skanestrand.html>

VISS (Vatteninformationssystem)

14 Förklaring av koderna för Natura 2000-naturtyper

Här ges en förklaring av koderna som används inom Natura 2000-arbetet för de naturanaturtyper och icke naturanaturtyper som visas i bilaga C.

Natura 2000-naturtyper

2120 - Kustnära vandrande sanddyner med sandrör (vita dyner)

2130 - Kustnära permanenta sanddyner med örtvegetation (grå sanddyner)

2140 - Kustnära urkalkade permanenta sanddyner med kråkbär

4030 - Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen

Ej naturtyper

905 - KNAS - lövblandad barrskog (30-70% löv)

906 - KNAS - triviallövskog (>70% triviallöv)

907 - KNAS - ädellövskog (>70% löv och >50% ädellöv)

1000 - Marint vatten

1112 - Sublittoral sandbankar - Sublittoral sandbank med i huvudsak makroalgsvegetation

1174 - Rev - Geogent rev 0-30 meter (berg/blocks substrat)

1950 - Ickenatura-stränder - Obestämd strand

6910 - Öppen kultiverad gräsmark

6911 - Öppen kultiverad betesmark

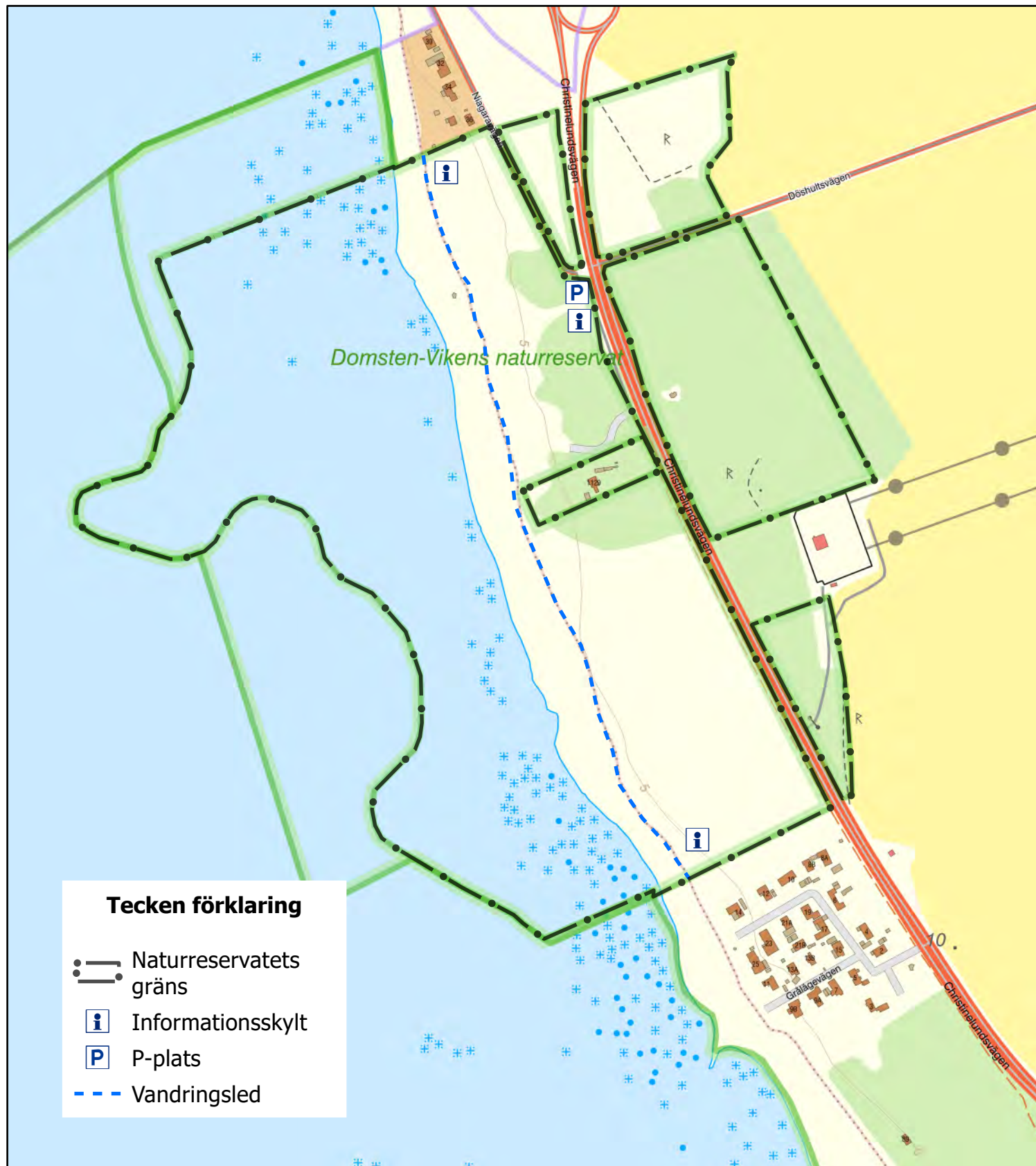
6915 - Fuktäng

6950 - Väg + vägkantsvegetation >15 m bredd

6980 - Parkeringsplats

9900 - Ickenatura-skog

KNAS = kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden med hjälp av satellitbilder (görs av Lantmäteriet på uppdrag av Naturvårdsverk)

Bilaga A. Naturreservatets gräns samt anläggningar. Naturreservatet Domsten-Viken Helsingborgs stad

0 100 200 300
Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Domsten-Viken
Tillhör Länsstyrelsens beslut
dnr 511-9229 1283-201

© Länsstyrelsen Skåne
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

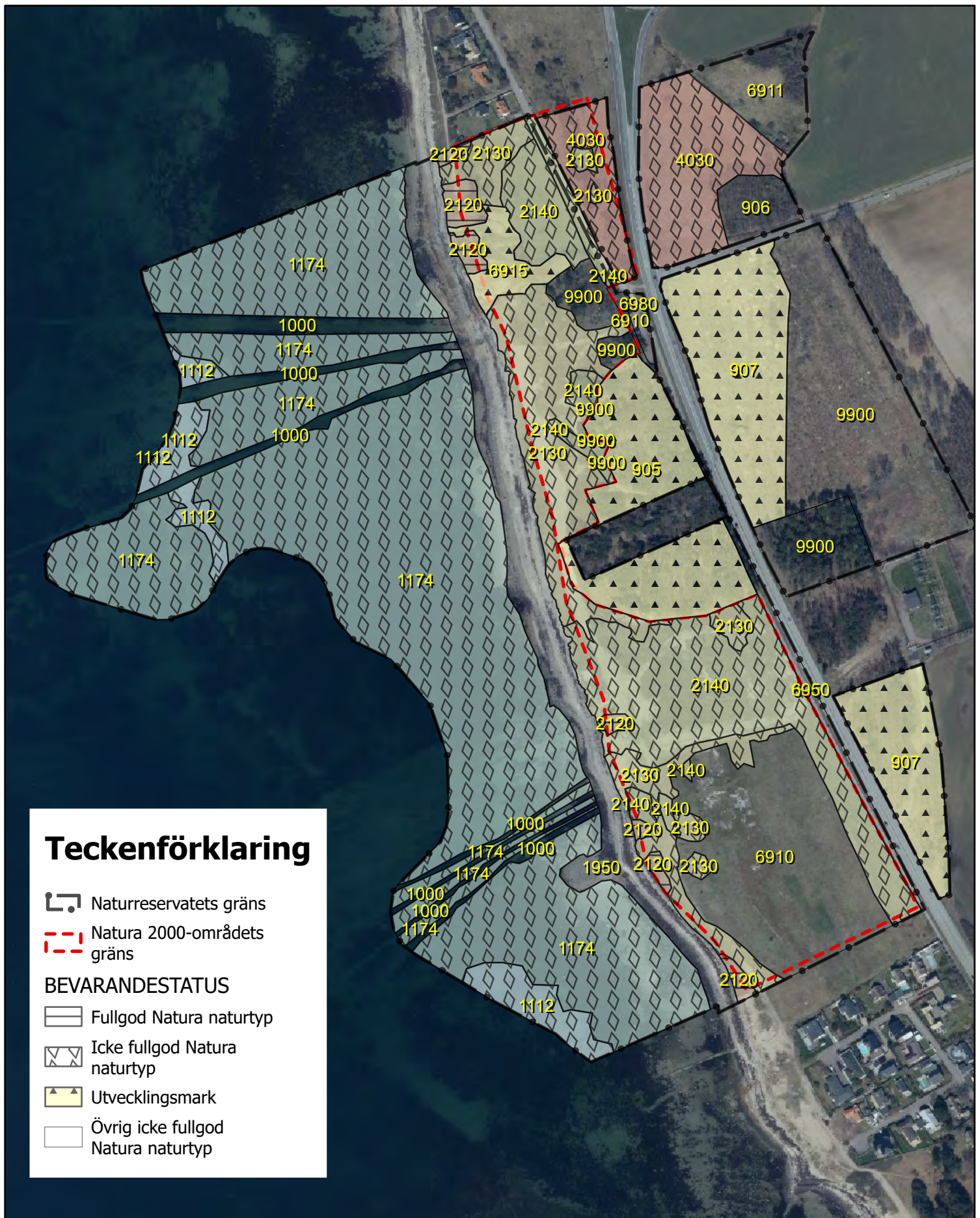
Bilaga B. Skötselområdeskarta för Naturreservatet Domsten-Viken, Helsingborgs stad

0 50 100 150 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för
naturreservatet Domsten-Viken
Tillhör Länsstyrelsens beslut
dnr 511-9229-2019 1283-201

© Länsstyrelsen Skåne
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga C. Naturtypskarta för Natura 2000-området SE0430151 och naturresevatet Domsten-Viken. Siffror och färger visar naturtyp och icke naturtyp (se avsnitt 14).

0 50 100 150 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturresevatet Domsten-Viken
Tillhör Länsstyrelsen Skånes beslut
dnr 511-9229-2019 1283-201

© Länsstyrelsen Skåne
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Naturresevatet Domsten – Viken syftar till att bevara det markhistoriskt intressanta öppna hedlandskapet, skydda och bevara de marina miljöerna i det grunda kustvattnet samt till att tillgodose tillgången på friluftsområde. Områdets landmiljöer består till en stor del av olika typer av sanddyner men även av torr hed. Det marina området består huvudsakligen av hårda bottenar med sten och block, mindre ytor av sand och lera, blåmusselbankar samt rev med makroalger.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefulla natur- och friluftsområden genom att bilda naturresevat och upprätta skötselplaner.

Skötselplanen innehåller syftet med naturresevatet, beskrivning av markhistoria och bevarandevärden samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för respektive skötselområde. Skötselplanen utgör även en bevarandeplan för Natura-2000-objektet Domsten-Viken SE 0430151.

**Länsstyrelsen
Skåne**

www.lansstyrelsen.se/skane